Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ШАНБА СОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ✦ № 104 (9350). • 1988 йил 28 май • Баҳоси 3 тийин.

Ўн биринчи чақириқ СССР Олий Советининг тўққизинчи сессияси

ХАЛҚ МАНФААТЛАРИ ВА ҚАЙТА ҚУРИШ ЙЎЛИДАН

ИТТИФОҚ СОВЕТИ ВА МИЛЛАТЛАР СОВЕТИНИНГ ҚЎШМА МАЖЛИСИ

Соат 15 да Катта Кремль саройида Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг учинчи қўшма мажлиси бошланди.

Депутатлар ва меҳмонлар **М. С. Горбачев, В. И. Воротников, А. А. Громико, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. П. Никонов, Н. И. Рижков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, В. В. Шчербицкий, А. Н. Яковлев, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Ю. Ф. Соловьев, Н. В. Техтализин, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добринин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, И. В. Капитонов** ўртоқларни қарсаклар билан кутиб олдилар.

Мажлисда Миллатлар Советининг Раиси **А. Э. Восс** раислик қилди. Палаталарнинг алоҳида-алоҳида мажлисларида КПСС XXVII съезди қарорлари асосида уй-жой ва маданий-маиший қурилиш программаси бажарилишини таъминлаш борасида совет ва хўжалик органларининг иши тўғрисидаги масала муҳокама қилиниб бўлди, деди у.

Иккала палата бир вақтда овоз бериб, кўрилган масала юзасидан СССР Олий Советининг қарори қабул қилинади.

СССРда кооперация тўғрисидаги Қонун лойиҳасини муҳокама қилиш чоғида кўпдан-кўп таклифлар айтилди. Уларнинг ҳаммаси палаталарнинг доимий комиссияларида ҳукумат вакиллари иштирокида диққат билан ишлаб чиқилди ва муҳокама қилинди. Иттифоқ Совети Агросаноат комплекси комиссиясининг **раиси А. Ф. Пономарев** шу ишнинг натижалари ҳамда қонун лойиҳасига ва СССР Олий Советининг қарорларига таклиф этилган ўзгартишлар тўғрисида маълумот берди.

(Давоми 2-бетда).

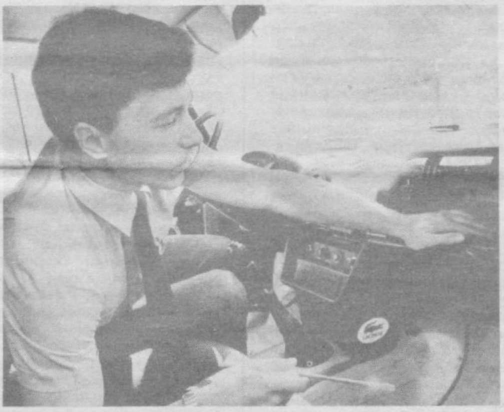

БУГУН — ЧЕГАРАЧИЛАР КУНИ

✦ БЕПОЁН Ватанимизнинг осойишталиги ва тинчлиги чегарачилар томонидан мустаҳкам қўриқланади. Улар ҳар қандай дақиқада ҳам хушёрлик ва зийраклик намуналарини кўрсатишга шайдирлар. СУРАТЛАРДА: (юқоридан пастга) бўлинма жанговар машқда; чегарадан олиб ўтилаётган буюмларни текшириш пайти.

В. Христофоров фотолари. (ТАСС).

ЭРТАГА СССР БОЖХОНА ХИЗМАТИ ТАШКИЛ ЭТИЛГАНИГА 70 ЙИЛ ТЎЛАДИ

✦ ТОШКЕНТ божхона хизмати ўзининг кўп йиллик фаолияти давомида мамлакат божхона коллективи ўртасида эълон қилинган социалистик мусобақада уч марта совринли ўринни эгаллади. Бу соҳа хизматчилари Ватанимиз меҳмонларини биринчи бўлиб кутиб оладилар ва кузатиб қўядилар. СУРАТЛАРДА: (юқоридан пастга) Тошкент божхонаси инспекторлари В. Балакшин билан Р. Масантовалар ўз хизматларини адо этишмоқда.

Ф. Қурбонбоев фотолари (ЎзТАГ).

ЭЪТИҚОДИМИЗГА СИНОВ

Кеча матбуотда эълон қилинган КПСС Марказий Комитетининг XIX Бутуниттифоқ партия конференциясига Тезисларида коммунистлар ижтимоий-сиёсий аттестациясини ўтказиш мақсадга мувофиқ эканлиги ҳақидаги масала алоҳида кўрсатиб ўтилди.

Бу тадбир ўз сафларига 90 нафар коммунистни бирлаштирган бизнинг совхоз партия ташкилотимизда юксак талабчанлик билан ўтмоқда. Ҳозиргача КПСС аъзоларидан тўрт киши комиссия аъзолари томонидан салбий баҳоланди.

Ҳисобимиздаги коммунистлардан 63 таси аттестациядан ўтиши керак. Шу кунгача бу покланиш имтиҳонидан 42 нафар КПСС аъзоси ўтди. Лекин аттестация давомида баъзи партия аъзоларининг ижтимоий ҳаётда пассив, ғоявий эътиқодлари мустаҳкам эмаслиги, бошқа камчиликларга йўл қўйганликлари маълум бўлиб қолди. Бошланғич партия ташкилоти улардан Р. Ражабова, Б. Мелибоевaларни КПСС сафидан чиқариш ҳақида қарор қабул қилди. Район партия комитетининг бюроси бошланғич ташкилотимизнинг бу қарорини тасдиқлади.

Биз Тезисларда коммунистлар аттестациясини ўтказиш ҳақидаги фикрлар жуда ўринли бўлган деб ҳисоблаймиз.

Н. КАРИМОВ,
Бекобод районидаги «Октябрь 46 йиллиги» совхози партия ташкилотининг секретари.

Бунёдкорлик даври

КПСС Марказий Комитетининг Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига Тезисларини катта қизиқиш билан ўқиб чиқдим. Унда таъкидланганидек, ҳақиқатда ҳам қайта қуришнинг амалдаги натижаси ҳозирданоқ ҳаётимизда ўз аксини топа бошлади. Бошқарувнинг маъмуриятчилик усуллари барҳам топаяпти. Кўпгина социал масалаларга эътибор кучайди. Буни биз қурувчилар ҳам ўз ишимизда сезиб турибмиз. Меҳнаткашлар учун тобора кўпроқ турар-жой бинолари, маданий-маиший объектлар, болалар боғчалари ва мактаблар қураяпмиз. Аҳолининг турмуш даражаси яхшиланаётганлиги учун ҳам меҳнат активлиги ортиб бораяпти. Давримизни ҳақиқий маънода кўлами кенг бунёдкорлик ишлари даври, дейиш мумкин.

Э. БИРЮКОВА,
160-трест пардозловчиси,
Чирчиқ шаҳри.

СССР Олий судининг фаолияти тўғрисида ҳисобот

СССР Олий судининг раиси депутат В. И. ТЕРЕБИЛОВ доклади

КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил февралида бўлиб ўтган Пленуми, деди у, давлатимиз ҳаётини революцион қайта қуришга жуда катта ҳисса қўшди. Пленумда М. С. Горбачев, жумладан «жамиятни демократиялашни янада чуқурлаштиришга қаратилган йўл социалистик қонунчиликни изчиллик билан мустаҳкамлашни тақозо этиши»ни яна бир бор таъкидлади. Бу эса, бизнинг тушунишимизча, СССР Олий судининг фаолияти ҳам янги қонунларни, янгича тафаккурни ҳамда давлат ва жамоат ҳаётининг кўпгина муҳим масалаларига баҳо беришдаги янгича ёндашувни ҳисобга олиб, янада чуқур такомиллаштиришга муҳтож деган маънони билдиради.

СССР Олий суди сўнгги йилларда биринчи инстанциядаги суд сифатида ишларни анча тез-тез кўриб чиқа бошлади, яъни ўзининг энг муҳим вазифасини бажара бошлади. Олий суд фаолиятидаги бундай бурилишнинг сабаби шундаки, қайта қуриш ва янгиланиш давомида мамлакатда давлат интизомини бузиш, порахўрлик, ўғирликка қарши муросасиз кураш авж олиб кетди. Партия ва халқ ҳамманинг қонун олдида тенг эканлиги принципини изчиллик билан ўтказишни талаб қилди.

Ана шундай шароитда бир қанча катта ва мураккаб ишларни кўриб чиқишни СССР Олий суди бевосита ўз зиммасига олишни зарур деб топди. Ана шу ишлар юзасидан ўтказилган суд процесслари айбдорларга ҳақли жазо беришгина эмас, шу билан бирга тегишли министрлик ва идоралардан жиноят содир бўлишига кўмаклашган салбий ҳодисаларни қатъият билан тугатишни талаб қилишга имкон берди.

СССР Олий суди фаолиятининг суд практикасига таъсир ўтказишга имкон берадиган бошқа бир муҳим йўналиши— энг мураккаб ва муҳим ишларни — илгари бевосита иттифоқдош республикалар олий судларида кўриб чиқилган ишларни назорат тарзида текширишдир.

СССР Олий суди ишини қайта қуриш дастлабки тергов материалларига баҳо беришга янада пухтароқ ва янада талабчанлик билан ёндашув йўлидан, бинобарин гражданларнинг шикоятларини янада зўр диққат-эътибор билан ва адолатли ҳал этиш йўлидан бормоқда.

СССР Олий судининг бундай иш практикаси маълум даражада иттифоқдош республикалар судларининг иши сифатига ҳам ижобий таъсир қила бошлади.

СССР Олий суди назорат тартибида ҳукмларни бекор қилиб ва ўзгартириб, конкрет иш юзасидан йўл қўйилган хатоларни тузатишга интилибгина қолмай, ўз қарорлари билан судларга у ёки бу категориядаги ишлар юзасидан қонунни қандай қилиб тўғри қўлланиш хусусида кўрсатма ҳам бермоқда. Бунда кўпгина суд хатолари, масалан, мансаб ва хўжалик жиноятлари ишларини кўриб чиқишдаги хатолар 70-йиллардаги иқтисодий сиёсатда юз берган бузилишларнинг ўзига хос ифодаси эканлигини, яъни бошқариш ҳаддан ташқари марказлаштирилганлигининг, хўжалик раҳбарлари ҳаракатлари асоссиз равишда қаттиқ чеклаб қўйилганлигининг натижаси эканлигини ҳисобга олмай бўлмайди. Бу эса кўпинча амалдаги инструкциялар ва буйруқларни расмий бузишга олиб келди, судлар эса афсуски, бундай бузилишларни айбловчи ҳукм чиқариш учун етарли деб ҳисоблаб келдилар.

СССР Олий суди фаолиятида қуролли кучлардаги қонунчиликни мустаҳкамлаш масалалари тегишли ўрин олган. СССР Олий судининг ҳарбий коллегияси қўмондонлик ва сиёсий органлар билан алоқада бўлиб, салбий ҳодисаларга қарши самарали кураш олиб боришга қаратилган зарур чораларни кўрмоқда.

Қайта қуриш йилларида СССР Олий суди ўттизинчи— қирқинчи йилларда ўта хавфли давлат жиноятлари учун деб ғайриқонуний равишда чиқарилган ҳукмлар устидан шикоятларга анча кўпроқ эътибор бера бошлади. Сўнгги уч йил ичида СССР Олий суди ана шу ишлар юзасидан салкам 400 кишини оқлади.

Назорат вазифаларини амалга ошириш билан боғлиқ бўлган ишларни қайта қуриш тўғрисида гапирганда, биз бу соҳада ҳали ҳамма ишни амалга оширмаганлигимизни яққол кўриб турибмиз. Манфаатдор шахслар СССР Олий судига иккинчи ва ҳатто учинчи марта мурожаат қилгандан кейингина уларнинг шикоятини узил-кесил ҳал қилиш ҳоллари ҳали ҳам учраб турибди.

СССР Олий суди фаолиятининг асосий йўналишларидан бири, деб таъкидлади сўнгра нотиқ, амалдаги қонунларни тўғри ва бир хил қўлланиш юзасидан судларга раҳбарлик қилиб тушунтириб беришдан иборат, СССР Олий суди ана шу мақсадда турли категориядаги ишларни вақти-вақти билан ўрганиб, шу асосда у ёки бу қонунни амалда қандай қўлланишни судларга тушунтириб беради.

СССР Олий суди пленумининг 1986 йил 18 апрелдаги «КПСС XXVII съезди қарорлари асосида одил судловни амалга ошириш ва қонунчиликни мустаҳкамлаш юзасидан суд фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида»ги қарорини суд ишини қайта қуриш учун принципиал аҳамиятга эга бўлган қарор деб ҳисоблаймиз. Бу қарорда СССР Олий суди Конституцияда белгилаб қўйилган судларнинг мустақиллиги ва уларнинг фақат қонунга бўйсуниш принципи уларнинг зиммасига суд ишларини ҳал қилишга аралашув йўлидаги ҳар қандай уринишларнинг қатъиян олдини олиш ва уларни рад этиш вазифасини юклашини таъкидлади.

СССР Олий судининг пленуми гражданларни асоссиз равишда ҳукм қилиш қонунни энг қўпол равишда бузиш эканлигини эътиборга олиб, ҳар бир ана шундай ҳолда гражданнинг шаъни ва қадр-қиммати, унинг меҳнат, мулкий ва уй-жойларга бўлган ҳуқуқлари ҳамда бошқа ҳуқуқлари тўла тикланишини, шунингдек асоссиз равишда ҳукм қилишда айбдор бўлган кишиларни жиноий жавобгарликка тортиш чораларини кўришни талаб қилди.

Социалистик мулкка тажовуз қилиш, турли суиистеъмоллар, порахўрлик ва хўжасизликка қарши курашни кучайтириш мақсадида Пленум давлат ва жамоат мулкини ўғирлаш, давлат ҳисоботига қўшиб ёзиш ишлари юзасидан суд процесслари самарадорлигини оширишга қаратилган қарорлар қабул қилди. Бу қарорларда эътибор хусусан барча айбдор шахсларни қонунга мувофиқ жавобгарликка тортиш зарурлигига, шу билан бирга етказилган моддий зарарни тўла қоплаш учун конкрет чоралар кўриш зарурлигига қаратди.

Пленум экология муаммолари аҳамиятининг ортиб бораётганлигини ҳисобга олиб, 1986 йил январида СССР Олий Совети 1985 йил 3 июлда чиқарган «Табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш тўғрисидаги қонун талабларига риоя қилиш ҳақида»ги қарорини судлар қандай бажараётганлиги масаласини кўриб чиқди.

Спиртли ичимликларни сотиш ва истеъмол қилишни камайтиришга доир чора кўрилаётган бир пайтда спиртли ичимликлар билан чайқовчилик қилиш ва самогон тайёрлаш кўпайиб бораётганлиги алоҳида ташвиш туғдирмоқда. Судларга, жумладан, сотиш мақсадида самогон тайёрлаш билан шуғулланаётган кишиларнинг мол-мулкини мусодара қилиш тўғрисидаги қонун талабларига оғишмай амал қилиш, таъсир ўтказишнинг бошқа моддий-иқтисодий чораларини кучайтириш таклиф этилди. СССР Олий суди бу ишни гиёҳвандлик ва заҳарвандликка қарши курашга доир суд фаолияти самарадорлигини ошириш билан мустаҳкам боғлади.

Балоғатга етмаган ёшлар орасидаги жиноятчилик ҳамон жиддий муаммо бўлиб турибди. Улар қилаётган жиноятлар сони анчагина, ҳукм қилинганлар орасида ўсмирлар салмоғи эса 1987 йилда ҳатто бир мунча кўпайди.

Пленум ана шу ишлар юзасидан суд практикасини кўриб чиқди, судларга ҳар бир иш юзасидан айбланувчининг шахси, унинг турмуш шароити, тарбияси юзасидан маълумотларни ҳар томонлама аниқлаш, энг муҳими эса жиноят қилишда қатнашган катта ёшдаги кишиларни, шунингдек ўсмирларни жиноий фаолиятга ва жамиятга қарши қаратилган бошқа фаолиятга жалб этаётган шахсларни аниқлаш ва жазолаш зарурлигини кўрсатди.

Сўнгги вақтда СССР Олий суди пленумида мамлакатни иқтисодий жиҳатдан янада ривожлантириш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш билан маълум даражада боғлиқ бўлган жиноий ва граждан ишлари муҳим категориялари муҳокама қилинди.

СССРнинг ташқи иқтисодий алоқалари ўсганлигини ҳисобга олиб ва бу соҳани тартибга солиб турувчи қонунларга қатъий риоя этиш мақсадида СССР Олий судида СССР савдо-саноат палатаси ҳузуридаги денгиз арбитраж комиссияси қарорлари устидан тушган шикоятлар ва протестларни кўриб чиқиш практикаси муҳокама қилинди. 1987 йилда судларнинг СССР иқтисодий зонасини муҳофаза қилишга таллуқли қонунларни қўллаши тушунтириб берилди.

Сўнгги вақтда, деди нотиқ, суд фаолиятини қайта қуришда қандайдир силжишлар, қандайдир натижалар борми, деган савол тез-тез берилмоқда. Бу осон савол эмас. Сўнгги уч йил ичида суд ишида баъзи силжишлар кўзга ташланиб қолди, дейиш учун асослар бор, деб ўйлайман. Партия ва давлат кўраётган ташкилий, социал, иқтисодий ва ҳуқуқий чоралар бизнингча, судланиш даражаси ва динамикасига сезиларли таъсир ўтказди. Арзимаган ҳуқуқ бузишлар учун жиноий жазо чораларини қўлланишдан воз кечиш тенденцияси бизнингча, тўғри тенденциядир. 1987 йилда оғир жиноятлар учун ҳукм қилинган шахслар сони тахминан учдан бир баравар камайди. Буни ҳам қайта қуриш самараси, дейиш мумкин. Сўнгги йилларда судлар дастлабки тергов материалларига талабчанлик билан баҳо берадиган бўлиб қолдилар. Суд ишлари материаллари сифатига талаб ошганлигини ҳам қайта қуриш натижаси деб ҳисоблаймиз. Бунда ошкораликнинг янги, янада юксак даражаси ҳамда оммавий ахборот воситаларининг ғоят актив позицияси муҳим роль ўйнади.

Судлар олдида турган муҳим вазифалардан бири ҳуқуқбузарларни адолатли жазолабгина қолмай, шу билан бирга уларни тарбиялашдан иборат. Давлат асоссиз равишда қаттиқ жазолашга муҳтож эмас, лекин суд практикаси ашаддий жиноятчиларга нисбатан оқлаб бўлмайдиган кўнгилчанлик томонига «оғиб» кетмаслиги учун уни диққат билан кузатиб туриш лозим, албатта.

Сўнгра СССР Олий судининг раиси бундай деди: одил судловни амалга оширишдаги баъзи тенденцияларни ижобий деб атар эканмиз, биз асосий вазифаларнинг ҳаммаси ҳозирнинг ўзидаёқ ҳал қилинди, деб айта олмаймиз. Суд ишларининг сифати бизни ҳамон жуда ташвишга солмоқда. Суд хатолари замирида кўпинча гражданларнинг энг муҳим ҳуқуқларини қўпол равишда бузиш ҳоллари ётади. Бу эса ҳар бир ана шундай ҳолни фавқулодда ҳодиса деб ҳисоблашга мажбур қилади.

Докладчи суд хатоликларини тугатиш биринчи навбатда судьяларнинг иш сифати ва шахсий фазилатларига боғлиқ, деб таъкидлади. Лекин, шу билан бирга, суд фаолиятини қайта қуриш чоғида, бизнинг фикримизча, баъзи умумий масалаларни ҳам ҳал этиш зарур. Тергов аппаратини бошқатдан тузиш, уни мустақил қилиб, фаолиятининг нечоғлик қонуний бўлаётганлиги устидан ҳақиқий прокурор назоратини ўрнатиш керак. Терговда ва судда адвокатура ролини қатъиян кўтариш лозим. Жиноят қилган, деб шубҳа этилган шахсларни судгача қамоқда тутиш практикасини қаттиқ назорат остига қўйиш керак. Асос бўлса, суд кимда-ким нашр этган бўлмасин, қонун ёки Конституцияга зид ҳар қандай норматив актни қонунга қарши, деб топиш ҳуқуқига эга бўлиши даркор. Қамаш жойи давлат ҳисобидан жазо муддатини ўташ жойи эмас, балки қайта тарбиялаш жойи бўлиб қолмоғи керак.

СССР Олий суди XIX Бутуниттифоқ партия конференциясига тайёргарлик давомида суд ишларини янада қайта қуриш юзасидан таклифлар тайёрлашда ғоят фаол иштирок этади. Қайта қуриш давомида СССР Олий суди тўғрисидаги қонунга ҳам қўшимчалар киритилади, деб умид қиламиз. Бизнингча, СССР Олий судининг ваколатларини кенгайтириш, одил судлов органлари системасида ҳам, бошқа давлат органлари системасида ҳам СССР Олий судининг ўрни ва ролини янада аниқроқ ҳамда тўлароқ белгилаб бериш зарурати етилди. Ҳозир амалдаги қонунларга туб ўзгартишлар киритилаётганлигини ҳисобга олиб, биз СССР Олий суди томонидан олдин қабул қилинган қарорларни ўрганиб чиқамиз ҳамда уларга тегишли ўзгартишлар ва қўшимчалар киритамиз. «Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисида»ги қонун аниқ бажарилишини суд— ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш СССР Олий суди иш планларида алоҳида ўрин тутади. «СССРдаги кооперация тўғрисида» ҳозиргина қабул қилинган қонун ҳам судлар олдига янги вазифалар қўяди. «Мансабдор кишиларнинг гражданлар ҳуқуқларини камситувчи ғайриқонуний хатти-ҳаракатлари устидан судга шикоят қилиш тартиби тўғрисида» СССР қонуни кучга киритилиши муносабати билан биз шу йилнинг ўзидаёқ СССР Юстиция министрлиги ва СССР Прокуратураси билан биргаликда ана шу қонун актини практикада қўлланишни ўрганамиз.

СССР Олий суди амалга оширилаётган қайта қуриш давомида ўз зиммасига юклатилган вазифаларни муносиб равишда бажариши учун ўзига боғлиқ бўлган ҳамма чораларни кўраверади. [Қарсаклар]. [ТАСС].

Доклад қисқартириб босилмоқда.

ХАЛҚ МАНФААТЛАРИ ВА ҚАЙТА ҚУРИШ ЙЎЛИДАН

[Давоми. Боши 1-бетда].

Анчагина шундай таклифлар айтилди, бу таклифларни амалга ошириш ҳукумат актларини қабул қилишни тақозо этади, деди нотиқ. Бу таклифлар тегишли чораларни амалга ошириш учун СССР Министрлар Советига топширилади ва улар ҳақида депутатлар хабардор қилинади.

Нарх, солиқ, фойда, қарз каби иқтисодий омилларни бир-бирига қаттиқ боғлаган ҳолда улардан янада амалий фойдаланиш зарурати тўғрисида ҳам гапирилди. Шу масалаларнинг бир қисми, деди нотиқ қонуннинг мукаммал ишланган лойиҳасида ҳал этилган. Ҳукумат органлари компетенциясига тааллуқли бошқа таклифлар белгиланган тартибга мувофиқ СССР Министрлар Советига кўриб чиқиш учун юборилади.

Таклифларнинг анча қисми кооперативларни бошқариш ҳамда хўжалик юритиш механизмини такомиллаштиришга таалуқли бўлди. Таҳлил қўйилган ва моҳиятан жуда тўғри ҳамда қизиқарли кўпгина масалаларни ҳал этиш учун қонун лойиҳасига бирон-бир қўшимча ва аниқликлар киритиш талаб этилмаслигини ҳамда улар қонун лойиҳасида, шунингдек амалдаги нормалар қонунларида бўлганлари асосида ҳал этилиши мумкинлигини кўрсатди.

Бир қанча нутқларда кооперативларнинг моддий-техника таъминотини яхшилаш масалалари тилга олинди. Шу масалани ҳал этишни таъминловчи чоралар қонунда давлат буюртмаларига нисбатан қисман кўзда тутилган, шунингдек улгуржи савдони ривожлантириш жараёнида амалга оширилади.

Шу билан бирга комиссиялар депутатларнинг бир қанча таклифларини Олий Совет қабул қилиши учун тавсия этиш мумкин эмас, деб топди.

Нотиқ колхозчилар учун ишчилар ва хизматчиларга белгиланганига баравар қимматдаги пенсиялар тайинлаш шартларини жорий этиш муддатлари тўғрисидаги масалага тўхталди. Маълумки, даставвал буни 1991 йил 1 январдан бошлаб ҳал этиш мўлжалланганди. Комиссиялар ўзининг хулосасида ушбу проблемани ҳал этишни тезлатишни таклиф этдилар. Сессиядаги бир қанча нутқларда ҳам масала шу тарзда қўйилди. Аммо буни адо этиш осон

[Давоми 3-бетда].

ХАЛҚ МАНФААТЛАРИ ВА ҚАЙТА ҚУРИШ ЙЎЛИДАН

(Давоми. Боши 1-, 2-бетларда).

гап эмас ва бунга ёндашувлар ҳар хил бўлиши мумкин. Комиссиялар яқин фурсатда пенсиялар тўғрисида янги қонунни кўриб чиқиш мўлжалланаётганлигини назарда тутиб, айни колхозчилар учун пенсия таъминоти янги шартларини биринчи навбатда жорий этиш тўғрисидаги низомни СССР Олий Совети қарорининг лойиҳасига киритишга қарор қилди.

«СССРда кооперация тўғрисидаги Қонун» комиссияларнинг хулосасида баён қилинган ўзгартишлар ва қўшимчаларни, шунингдек, депутатлар сессияда айтган ва доимий комиссиялар қўллаб-қувватлаган таклифларни назарда тутган ҳолда палаталар бўйича алоҳида-алоҳида овоз бериб қабул қилинади. Шу Қонунни кучга киритиш тартиби тўғрисида ҳам қарор қабул қилинди.

Шундан сўнг депутатлар сессия кун тартибидаги навбатдаги масала — СССР Олий судининг фаолияти тўғрисидаги ҳисоботга ўтадилар.

Доклад қилиш учун СССР Олий судининг раиси депутат **В. И. Теребилов**га сўз берилади.

Иттифоқ Совети қонун лойиҳаларини тайёрлаш комиссияси раисининг ўринбосари **А. А. Титаренко** СССР Олий судининг фаолияти тўғрисидаги ҳисобот юзасидан СССР Олий Совети палаталари қонун лойиҳаларини тайёрлаш комиссияларининг қўшимча докладини қилди.

Мамлакатнинг олий суд органи, деди нотиқ, умуман СССР Конституцияси, СССР Олий суди тўғрисидаги Қонун ва бошқа қонун актлари билан зиммасига юклатилган вазифалар бажарилишини таъминлаб келмоқда. Олий суд ўз ишини партия XXVII съезди ҳамда КПСС Марказий Комитети кейинги Пленумларининг социалистик қонунчиликка қатъий риоя этишни таъминлаш тўғрисидаги кўрсатмаларига асосланиб қурмоқда.

Олий суд қуйи судларнинг қарор ва ҳукмлари устидан тушган шикоятларни кўриб чиқиш борасида катта иш қилди. Назорат тартибида текшириб кўрилган ишлар сони, судлар асоссиз равишда чиқарган ҳукмлар устида норозиликлар сони кўпайди.

Қўшимча докладчи мана шу ва бошқа ижобий жиҳатларни айтар экан, олий суд фаолиятида камчиликлар ва фойдаланилмаган имкониятларни айтиб ўтди.

Палаталар қонун лойиҳаларини тайёрлаш комиссиялари олий суд одил суд қилаётганида қонунларни тўғри ва бир хил тарзда қўлланишни таъминлаш ишида СССР Прокуратураси билан, СССР Юстиция министрлиги билан етарлича ҳамкорлик қилмаяпти, деган фикрда эканликларини таъкидлади.

Олий суд раҳбарий изоҳлар тайёрлашда демократик асосларни кенгайтириши, кўриб чиқилаётган проблемаларни янада чуқур ва ҳар томонлама ўрганиб чиқиши, бунга олимларнинг ҳамда қуйи судлар ходимларини активроқ жалб этиши, шунингдек СССР Давлат арбитражи билан мунтазам алоқаларни йўлга қўйиши лозим кўринади.

Судлар кўриб чиқаётган ишлар сонининг кўплиги, мамлакатда судланиш ҳали юксак даражада эканлиги олий суддан ҳар бир суд ишидан ижтимоий ахлоқ ва амалий сиёсат сабоқлари чиқарилмоғи кераклиги тўғрисида ленинча қоидани оғишмай амалга оширишда кўпроқ активликни талаб этади, деди нотиқ. Олий суд ўзига Конституция бериб қўйган қонун чиқариш тўғрисида таклифлар бериш ҳуқуқидан ҳам етарлича фойдаланмаяпти, совет қонунларини такомиллаштириш юзасидан камдан-кам конкрет таклифлар киритади.

Депутатлар СССР Олий судининг фаолияти тўғрисидаги ҳисоботни муҳокама қилишга киришадилар.

Украина ССР Олий Совети Президиумининг раиси депутат **В. С. Шевченко** СССР Олий судининг фаолияти тўғрисидаги ҳисобот юзасидан музокараларни бошлар экан, демократия ва ошкораликни кенгайтириш, уюшқоқлик ва интизомни ошириш, қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, социал адолатга риоя этиш — қайта қуришни ривожлантиришнинг муҳим омилларидир, деб таъкидлади.

Депутатнинг фикрича, мамлакат олий судининг фаолияти партиянинг ҳуқуқни муҳофаза этиш органлари ишини такомиллаштириш борасидаги талабларига ҳозирча тўла йўсинда мос эмас.

Литва Компартияси Марказий Комитетининг секретари депутат **Л. К. Шепетис** ҳуқуқ системасини тубдан қайта қуриш — мураккаб ишдир, деган хулоса чиқарди. Адолат тикланмоқда, аммо ҳали тўғри баҳо берилмаган воқеалар ҳам бор. Нотиқ демократиялаштиришни тавсиф этишга ҳам тўхталди. Бу тушунчани қуюшқондан чиқиш, ўзининг худбинлик мақсадларини, шу жумладан миллатлараро муносабатлардаги мақсадларини намоён этиш имконияти деб талқин этаётган кишилар йўқ эмас. Бизни қандай яшашга ўргатиш орзумандлари бўлмиш баъзи Ғарб ҳаваскорлари ишларимизга аралашишга уриниб, шу кишиларни қўллаб-қувватламоқдалар. Бу машғулот истиқболсиздир.

КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия контроли комитети раисининг биринчи ўринбосари депутат **И. С. Густов** гапириб, олий судга аслида мамлакатимизда аниқ, тўғри қонун талабларига тўла мувофиқ одил суд қилиш масъулияти юкланган, деб таъкидлади. Судлар тергов материалларини талабчанлик билан баҳолайдиган, қонун талабларини тўлароқ назарда тутадиган бўлишди. Айни маҳалда нотиқ судлар асоссиз қарор ва ҳукмлар чиқараётган ҳоллар, совет граждандари қонуний ҳуқуқларини бузиш фактлари ҳали ҳам учраётганлигини айтди.

Волжск электромеханика заводининг (Волгоград области) техник технологи депутат **Т. В. Кривоногова** меҳнаткашларнинг ҳуқуқий тарбияси масалаларига тўхталди. Депутат саноат табиатни муҳофаза этиш қонунларига риоя этмаганлиги натижасида Волжск шаҳридаги оғир экологик вазият ҳақида ҳам хабар қилди. У ҳукуматга ва олий судга мурожаат этиб, бу муаммони ҳал этишда ёрдам беришларини сўради.

Кейинги йилларда СССР Олий суди қонунчиликни мустаҳкамлаш масалалари билан актив шуғуллана бошлади, деди Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти Бош сиёсий бошқармасининг бошлиғи, армия генерали депутат **А. Д. Лизичев**.

Нотиқ Бош сиёсий бошқарма ҳузурида ҳуқуқий тарбия мувофиқлаштириш методик кенгаши ишлаб турганлигини, ҳарбий хизматчиларнинг юридик умум таълими ташкил этилаётганлигини гапириб берди.

Ҳуқуқни муҳофаза этиш органлари фаолиятининг яхшиланиши, одил суд ролининг оширилиши, совет гражданларининг ҳуқуқлари ва эркинликларини муҳофаза этишда қонунчиликнинг мустаҳкамланиши — буларнинг ҳаммаси мамлакатимиздаги туб ўзгартишларининг ўзаро боғлиқ мужассамидир, деди СССР юстиция министри депутат **Б. В. Кравцов.** Қонунчилик режими бундан буён ҳам мустаҳкамланиб боравериди.

Нотиқ судларнинг кадрлар состави тўғрисида гапириб, судьялар билимдон, юксак инсоний, жанговарлик фазилатларга эга бўлиши керак, деб таъкидлади. Улар юксак даражада принципиал, меҳрибон ва диққат эътиборли кишилар бўлиши лозим.

Халқ депутатлари Олтой ўлка Совети ижроия комитетининг раиси депутат **А. А. Кулешов** совет қонуни обрў-эътиборини кўтариш учун мамлакатда ҳуқуқий ислоҳот зарур, деди.

Аҳоли кенг оммаси ҳуқуқ татбиқ этиш органлари фаолияти мазмунининг характеридан ҳали оз хабардордир. Ҳуқуқни менсимаслик, юридик нигилизмнинг сабаблари кўп жиҳатдан мана шулардадир.

Белгород область Короча районидаги К. Маркс номли колхоз раиси депутат **А. И. Мозговой** нутқида суд фаолиятининг агросаноат соҳасига алоқадор йўналишларига эътибор берилди. Яқиндагина мустақил иш тутган ва хўжалик фаолиятида бўлган раҳбарлар, шу жумладан колхоз раислари ва совхоз директорлари кўпинча суд қора курсисига ўтириб қолишарди. Чунончи, уларнинг бутун айби қонунни эмас, балки эскирган идоравий йўл-йўриқларни бузишдан иборат бўларди.

Ҳозир раҳбарлар асоссиз жиноий жавобгарликка тортилишдан чўчимайдилар.

Масалалар қўйилишининг конкретлилиги, кескинлиги колхоз раиси ва бошқа депутатларнинг ҳам нутқларида тилга олинди. Бу масалалар жумладан, суд фаолиятига аралашганлик учун жавобгарликка, кўп хил категориядаги ходимларнинг меҳнат низолари бўйича судда ҳимоя қилиш ҳуқуқи берилишига таллуқли эди.

Депутат **Б. Н. Пономарев**, айниқса, балоғатга етмаганлар орасида жиноятларнинг олдини олиш профилактика тадбирлари программасини ишлаб чиқиш учун СССР Олий судига Прокуратура ва Юстиция министрлиги билан биргаликда жиноятчилик сабабларини муттасил ўрганиб боришни топширишни таклиф қилди. Жиноятчилик бор экан, профилактика системаси ҳам бўлиши тўғрисида ўйламоқ керак, деб таъкидлади у.

КПСС Марказий Комитетининг секретари депутат **А. И. Лукьянов**га сўз берилади. ССР Иттифоқи Бош прокурори А. М. Рекунков яқинда Олий Совет Президиуми ҳамда Марказий Комитетга мурожаат этиб, саломатлиги ёмонлашганлиги туфайли пенсияга чиқиши муносабати билан у ўзини Бош прокурор вазифасидан озод қилишларини сўради, деди у. Партия Марказий Комитети ва Олий Совет Президиуми топшириғига биноан ана шу илтимосни қўллаб-қувватлаш таклиф қилинади.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Олий Совети Президиумининг топшириғига биноан А. Я. Сухаревни ССР Иттифоқи Бош прокурори қилиб тайинлаш тўғрисидаги таклифни сизларнинг муҳокамангизга қўяман, деб давом қилди нотиқ. А. Я. Сухарев 1923 йилда туғилган, рус, 1942 йилдан партия аъзоси, маълумоти юрист, юридик фанлари кандидати. Улуғ Ватан урушининг қатнашчиси, жанговар мукофотлар олган. Комсомол Марказий Комитети ва партия Марказий Комитети аппаратида кўп йиллар мобайнида масъул комсомол ҳамда партия ишида бўлган.

А. Я. Сухарев юстиция муассасаларида катта амалий иш тажрибасига эга. Қарийб 14 йил СССР Юстиция министрининг биринчи ўринбосари ва тўрт йилдан кўпроқ Россия Федерациясининг Юстиция министри бўлган, судлар, адвокатура, нотариат ишларини яхшилаш учун, қонунларни ривожлантириш, халқ хўжалигида ҳуқуқий ишларни такомиллаштириш учун кўп ишлар қилган. Мамлакатимиз юридик жамоатчилиги ўртасида ва чет элларда муносиб обрў-эътибор қозонган. Совет юристлари уюшмасининг президентидир.

Шу йил февралида А. Я. Сухарев СССР Бош прокурорининг биринчи ўринбосари қилиб тайинланган эди. Энди у мамлакатимизда қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш ишида асосий позициялардан бирини эгалловчи бутун прокуратура органлари системасига бошчилик қилиши таклиф этилмоқда.

А. Я. Сухарев бир овоздан СССР Бош прокурори этиб тайинланди. А. М. Рекунков шу лавозимдан озод қилинди.

Шундан сўнг СССР Олий Совети Президиумининг секретари **Т. Н. Ментешашвили** СССР Олий Совети Президиуми Фармонларини тасдиқлаш ҳақида доклад қилди.

Сессия тегишли қонунлар ва қарорларни қабул қилди.

Шу билан ўн биринчи чақириқ СССР Олий Советининг тўққизинчи сессияси ўз ишини тугатди.

(ТАСС).

• Бугун—Химиклар куни •

АРЗОН ВА ЗАРАРСИЗ

Химия соҳасида олиб борилаётган изланишларда республикамиз химия-физика полимерлар институтининг синтез полимерлар лабораторияси ходимлари эришаётган натижалар алоҳида эътиборга лойиқ. Бу ерда бир неча йиллардан бери илм билан шуғулланаётган химия фанлари кандидати Насрулло Абдувалиев ҳамда кичик илмий ходим Алишер Набиевлар устозлар изидан бориб чиқиндилардан унумли фойдаланиш муаммоларини ҳал этдилар. Хусусан, ёғ-мой заводидан чиқадиган соапсток чиқиндиси асосида заҳарсиз барқарорлаштиргич маҳсулотлар олиш йўлини топдилар. Химия фани берган бу янгилик ўзининг арзонлиги ва бошқа бир қанча фойдали томонлари билан шу пайтгача қўлланиб келинган поливинилхлориддан афзалдир.

Шу кунларда Гулистон ёғ-мой экстракция қилиш заводида соапсток асосида барқарорлаштиргични олиш жараёни синовдан ўтмоқда. 8 минг килограммдан кўпроқ миқдорда тайёрланган бу маҳсулотни синтез қилишда корхона директори Хотам Саидахмедов ҳамда Тошкент политехника институти доценти Маҳкам Турсуновлар яқиндан ёрдам бермоқдалар. Ана шу чиқарилган модда асосида Фарғона сунъий чарм заводида 250 минг квадрат метрдан ортиқ плёнка маҳсулотлари ва сунъий чарм ишлаб чиқарилди.

Химия ишлаб чиқаришида поливинилхлорид ёрдамида 3 минг хилдан кўпроқ ҳар хил маҳсулот ишлаб чиқарилаётганлигини ҳисобга олсак, ёш олимлар тадқиқотининг нақадар муҳимлиги яна бир бор ҳис этилади. Линолеум, сунъий чарм, усти резинка билан қопланган симлар, қувур ва шланглар ана шулар жумласига киради.

Ажойиб хусусиятларга эга бўлган бу полимер камчиликлардан ҳам ҳоли эмас. У иссиқлик таъсирида ҳамда ҳаводаги кислород таъсирида ўзининг физик, механик хоссаларини йўқотади. Шунинг учун поливинилхлорид маҳсулотларини тайёрлашда унинг таркибига барқарорлаштиришувчи моддалар киритилади. Эндиликда қимматбаҳо ҳамда зарарли бўлган барқарорлаштиргичлар ёш тадқиқотчиларнинг изланиши туфайли юқорида айтганимиздек, арзон ва заҳарсиз ҳолда тайёрланмоқда.

Д. АҲМЕДОВ.

Суратда: институт ёш олимлари, химия фанлари кандидати Н. Абдувалиев ва кичик илмий ходим А. Набиевлар лабораторияда.

Автор фотоси.

СОВЕТ ТИНЧЛИК ФОНДИ

ЖАҲОНГА— ТИНЧЛИК!

ОММАВИЙ ВА НУФУЗЛИ

Бундан 27 йил илгари 1961 йилнинг апрель ойида Совет тинчликни ҳимоя қилиш комитетининг ташаббуси билан мамлакатимиздаги жамоат ташкилотлари Совет тинчлик фондини ташкил қилдилар. Бу ҳаракат иккинчи жаҳон урушидан кейиноқ бошланган эди. Империалистик доираларнинг «совуқ уруш»ни бошлаб юборганлигини кўрган тинчликсевар кучлар Совет тинчликни ҳимоя қилиш комитетининг фаолиятини фақат маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлабгина қолмай унинг адресига шахсий жамғармаларидан пул ҳам юборардилар. Совет тинчлик фонди бу ҳаракатни ташкилий жиҳатдан бирлаштирди.

Ҳозирги кунда Совет тинчлик фонди энг оммавий ва нуфузли ташкилотлардан биридир. Биргина Тошкент областининг ўзида бу фонднинг 7 та шаҳар, 26 та район бўлимлари фаолият кўрсатмоқда. Ана шундай бўлимлар 32 та ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳам ташкил этилган. Бундан ташқари, областимизда Совет тинчлик фондига кўмаклашувчи 600 тадан кўпроқ группа ҳам мавжуд. Улар урушга қарши митинг ва намойишлар, йиғилишлар, интернационал дўстлик кечалари, тинчлик вахтаси ва рейслари ўтказиш ташаббускорлари бўлмоқдалар.

Совет тинчлик фондига ишчи ва хизматчилар, колхозчи деҳқонлар, зиёлилар, уруш ва меҳнат ветеранлари, студент ва ўқувчилар шанбалик ва якшанбаликларда, тинчлик ва хотира вахталарида ишлаб топган маблағларини кўнгилли равишда ўтказадилар.

Масалан, боғдорчилик ширкатларининг аъзолари пойтахтнинг К. Маркс кўчасида Тинчлик ярмаркаси ташкил қилиб, бу ерда ўзлари етиштирган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотдилар. Ярмаркадан тушган пул Тинчлик фондига берилади. Пойтахтдаги пионер уйлари ҳам ўқувчиларнинг ўзлари тайёрлаган совға буюмларнинг ярмаркасини ўтказди. Бадиий ҳаваскорлар эса концерт программасини намойиш этдилар. Бу тадбирдан тушган маблағ ҳам Тинчлик фондига ўтказилди.

Тинчлик тарафдорлари уюштираётган оммавий тадбирлар ҳам диққатга сазовордир. Тошкент шаҳрида тинчлик ҳақида ленинча декрет имзоланганлигининг 70 йиллиги шарафига ўтказилган урушга қарши оммавий митинг уларнинг биридир. Октябрь революцияси номидаги Тошкент тепловоз-ремонт заводи ишчилари ташаббуси билан бошланган «Тинчлик тўлқини» областдаги кўпгина меҳнат коллективлари томонидан қўллаб-қувватланди.

Тошкент областининг шон-шуҳрат жойлари бўйлаб ўтказилган Тинчлик юриши ҳам қизиқарли ўтди. Бу тадбир доирасида рассомлар кўргазмаси, Ғазалкент пионер ва ўқувчиларининг бирдамлик ярмаркаси уюштирилди. Улардан тушган пулни Совет тинчлик фондига ўтказишга қарор қилинди.

Бу фондга меҳнаткашларнинг шахсий жамғармаларидан ҳам кўплаб пул келиб тушмоқда. «Газавтоматика» заводининг ишчиси Собир Юнусович Исаев ҳар ой пенсиясини фонд ҳисобига жўнатиб туради. 2-автопарк ҳайдовчиси Идрис Саидов ҳам тўрт йилдан бери бу ҳисобга ҳар ойда 10 сўмдан юбормоқда. Хайрли ишга ўз ҳиссаларини қўшаётган юзлаб, минглаб тошкентликлар орасида Тошкент бирлашган авиаотрядининг учувчиси А. Романов, ангренлик И. Асадулин, Э. Рўзиев, Х. Абдуллаев, оҳангаронлик М. Тожибоев, бекободлик У. Емельяновларни кўрсатиш мумкин.

ОДАМЛАР, ТИНЧЛИКНИ САҚЛАНГ!

ҚАДРЛИ ҲАМЮРТЛАР, тинчликни ҳимоя қилиш ҳамманинг ва ҳар бир кишининг иши.

Тинчлик фондига кўнгилли равишда ўтказилган ҳар бир маблағ совет кишисининг кишилик бахт-саодати, келажак тўғрисида шахсий ғамхўрлигининг конкрет кўринишидир. Бу бизнинг фашизм билан курашда ҳалок бўлган миллионлаб кишилар олдидаги бурчимиз, КЕЛАЖАК АВЛОД ОЛДИДАГИ БУРЧИМИЗДИР!

ЁДДА ТУТИНГ! Тинчликка осонликча эришиб бўлмайди. Бу иш уруш оловини ёқувчилар қилмишларига нисбатан ҳамиша сезгирликни талаб этади.

Совет тинчлик фонди маблағларини кўпайтиришда АКТИВРОҚ ИШТИРОК ЭТИНГ!

Сиз шахсий жамғармаларингизни давлат банки ёки давлат омонат кассаларининг ҳар бир бўлимида ўтказишингиз мумкин.

ЎТГАН ЙИЛИ СОВЕТ ТИНЧЛИК ФОНДИГА 273,4 МИЛЛИОН СЎМ ПУЛ ТУШДИ. РЕСПУБЛИКАМИЗ МЕҲНАТ КОЛЛЕКТИВЛАРИ ВА АҲОЛИСИНИНГ БУ ФОНД ЖАМҒАРМАЛАРИГА ҚЎШГАН УЛУШИ 4 МИЛЛИОН 854,7 МИНГ СЎМНИ ТАШКИЛ ҚИЛДИ. ТОШКЕНТ ОБЛАСТИДАН СОВЕТ ТИНЧЛИК ФОНДИГА 1 МИЛЛИОН 66 МИНГ 905 СЎМ, ШУ ЖУМЛАДАН ПОЙТАХТЛИКЛАРДАН 463 МИНГ 556 СЎМ ЎТКАЗИЛДИ.

• БУ—УЛАРНИНГ ҲИССАСИ •

Корхона, хўжалик, ташкилот ва муассасаларнинг 1987 йилда совет Тинчлик фондига ўтказган маблағлари

- Тошкент шаҳар транспорт ишлаб чиқариш бошқармаси — 8299 сўм.
- Янгийўл автобус-таксомотор парки — 3000 сўм.
- 2512-автоколонна — 2200 сўм
- «Болалар дунёси» чакана савдо фирмаси —2132 сўм
- «Резинотехника» ишлаб чиқариш бирлашмаси — 2111 сўм
- Ангрен юк ортиш транспорт бошқармаси — 1400 сўм
- Ғалаба районидаги Свердлов номли колхоз — 1350 сўм
- Янгиободдаги 2-кон бошқармаси — 1302 сўм
- Ғалаба районидаги «Огонёк» совхози — 1000 сўм
- Тошкент тўқимачилик комбинати — 850 сўм
- Чирчиқдаги «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси маданият ва техника уйи — 500 сўм
- «Болгария» кооператив кафеси — 100 сўм.

• Совет Тинчлик фондининг маблағлари нималарга сарфланмоқда?

Газетхонларнинг хатларида Совет тинчлик фондининг маблағлари нималарга сарфланади деган, саволлар учрайди.

«Совет тинчлик фонди,—дейилади фонд Уставида жамоатчиликнинг миллий ва халқаро тадбирларини (конгресслар, конференциялар, фестиваллар, семинарлар, кўргазмалар ва ҳоказо) ўтказиш, тинчлик проблемаларини тадқиқ этиш, тинчлик ва дўстлик тарғиб қилинадиган китоблар, плакатлар нашр этиш, кинофильмлар яратишга моддий жиҳатдан ёрдам кўрсатади» дейилади.

1987 йилда «Врачлар ядро урушининг олдини олиш учун» халқаро ҳаракатнинг VII Конгресси, хотин-қизларнинг Халқаро конгресси, «Ер юзида тинчлик учун космосда ҳамкорлик» каби йирик тадбирлар, тинчликсевар кучларнинг бошқа халқаро учрашувлари бўлиб ўтди. Чет эл жамоатчилиги билан ҳамкорликда урушга қарши турли тадбирлар, тинчлик юришлари ташкил қилинди. Совет жамоатчилиги Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг қуролсизланиш бўйича умумжаҳон кампанияси программаси тадбирларида актив иштирок этди. Бундан ташқари тинчлик тарафдорлари делегациялари билан айрбошлашлар ўтказиляпти. Ана шу мақсадларга Совет тинчлик фондидан 27,2 миллион сўм сарфланди.

Фонд маблағларининг бир қисми совет тинчлик ҳаракатининг моддий базасини мустаҳкамлаш учун ишлатилди. Жумладан, Свердловск ва Новосибирскда тинчлик ва дўстлик

ХАЙРЛИ МАҚСАДЛАРГА

уйлари очилди. Волгоградда ҳам тинчлик ва дўстлик уйи очиш масаласи ҳал бўлди.

Тарғиботчилик ва ноширлик фаолияти Совет тинчлик фонди харажатларининг муҳим моддасидир. Фонд «XX аср ва жаҳон» бюллетени, «Азия и Африка сегодня» журналини, Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик учун Совет комитетининг ахборот бюллетенини, СССР Фанлар академияси илмий кенгашининг тинчлик ва қуролсизланиш муаммолари бўйича тадқиқотларига бағишланган брошюраларини нашр қилишга молиявий ёрдам кўрсатди. Совет тинчлик фонди маблағлари ҳисобига плакатлар сотиб олинди, значоклар тайёрланди, урушга қарши фильмлар чиқарилди. 1987 йилда «Тинчлик ишига шахсий ҳисса» китобининг иккинчи нашри, «Ўғилларимизни уруш учун катта қилаётганимиз йўқ» тўплами чоп этилди. Фонд ҳисобига «Дуст бўламиз» деган китоб инглиз тилида чиқарилди. У М. С. Горбачевнинг 1987 йил декабрида Вашингтонга визити пайтида тарқатилди.

Совет тинчлик фонди тинчлик тарафдорларининг хоҳиши, уларнинг интернационал бирдамлик ҳис-туйғуларини ифода этиб ҳамда ўз Уставига асосан ўтган йили уруш ва агрессия қурбонларига, табиий офатлардан зарар кўрган мамлакатлар аҳолисига, шунингдек, миллий озодлик ва чет эл прогрессив жамоат ташкилотларига моддий ёрдам кўрсатиб келди. Никарагуа, Афғонистон, Эфиопия, Ҳиндистон, Мозамбик, Ангола, Мадагаскар, Гана, Кампучия, Буркина Фасо, Танзания, Чад аҳолисига шунингдек, Жанубий Африканинг Африка миллий конгрессига ва Жанубий Ғарбий Африканинг халқ ташкилотига дори-дармон, кийим-бош, пойабзал, газлама, чодирлар, транспорт воситалари, асбоб-ускуналар, кундалик эҳтиёж буюмлари юбориш учун 6 миллион сўм сарфланди. Бундан ташқари Совет тинчлик фонди правлениесига пенсионерлар, ўқувчилар, ёшлар, хотин-қизлардан совға тарзида келган посилкалар Никарагуа, Афғонистон, Вьетнам, Кампучия болаларига жўнатилди.

Осиё ва Африка мамлакатлари билан бирдамлик Совет комитети, Лотин Америкаси халқлари билан бирдамлик Совет комитети, Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитети, Совет хотин-қизлар комитети йўли билан Осиё, Африка ва Лотин Америкасидаги жамоат ташкилотларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлашда ёрдам кўрсатилди.

Совет тинчлик фонди ажратган маблағлар ҳисобига 1987 йилда Осиё, Африка ва Лотин Америкасидаги 65 мамлакатдан 4500 дан кўпроқ студент таълим олди. Улар Осиё ва Африка мамлакатлари билан бирдамлик Совет комитети, Совет хотин-қизлар комитети ва бошқа ташкилотларнинг стипендиатларидир.

Тинчлик тарафдорларининг хоҳишларига кўра уруш ва меҳнат ветеранлари учун даволаш муассасалари қурилишига ва уларни жиҳозлашга 40 миллион сўм ажратилди. Улардан биттаси Олмаотада қурилмоқда. Бу маблағларнинг бир қисми фашизмга қарши курашган совет кишиларининг хотирасини абадийлаштириш учун сарфланади.

1987 йилда Совет тинчлик фонди етим болаларга моддий ёрдам кўрсатиш, болалар уйлари ва интернатлардаги шароитларни яхшилаш учун 120 миллион сўм ажратди.

Умуман ўтган йили Совет тинчлик фондидан 200 миллион сўмга яқин маблағ сарфланди. Қолган маблағлар Тинчлик фондининг резервини ташкил қилади ҳамда унинг узоқ муддатга мўлжалланган программалари ва лойиҳалари учун ишлатилади.

БАЖОНИДИЛ ҚЎШИЛИШДИ

«Болалар дунёси» чакана савдо фирмаси ходимлари тинчликсевар кучлар ҳаракатида фаол қатнашмоқдалар. Коллектив аъзоларининг умумий йиғилишларидан бирида совет Тинчлик фонди жамғармасини кўпайтиришга шахсий ҳисса қўшиш масаласи муҳокама қилинди.

— Коммунистик партиямиз жаҳонда тинчлик ўрнатиш, ядровий ва оддий қурол-яроғларни қисқартириш учун сабот билан кураш олиб бормоқда, — деди партия ташкилотининг секретари И. Усмонова, — Бу хайрли ишга ҳар биримиз ўз улушимизни қўшишимиз мумкин. Мен бир кунлик иш ҳақимизнинг ярмини совет Тинчлик фондига ўтказишни таклиф қиламан.

Фирма партия ташкилоти секретарининг бу таклифи коллектив аъзоларига маъқул тушди. Сўзга чиққанлар Ер юзида тинчликни мустаҳкамлаш учун ишлатиладиган маблағларни кўпайтиришга бажонидил ҳисса қўшиш истагини билдирдилар.

Айниқса, Афғонистонда ўз интернационал бурчини ўтаб қайтган 7-магазин сотувчиси Ш. Йўлдошевнинг сўзлари таъсирли бўлди:

— Совет жангчилари кўп марта ўлимга тик боқдилар, — деди у. — Саўр инқилобининг душманлари тинч аҳолига, кексалар, хотин-қизлар, болалар бошига оғир жафолар солдилар. Улар ҳар қандай қабиҳликдан қайтмадилар. Тинчликнинг қадри шундай оғир кунларда яна ҳам яққолроқ сезилди. Совет Тинчлик жамғармалари жафокаш афғон халқига ҳам мадад бўлади. Шунинг учун иш ҳақимизнинг бир қисмини бу фондга ўтказиш ҳақидаги таклифни маъқуллайман.

Йиғилиш қатнашчилари бир кунлик маошларининг ярмини совет Тинчлик фондига ўтказишга қарор қилдилар. Бу 2 минг 132 сўмни ташкил этди.

Яқинда фирма коллективи яна бир эзгулик ташаббуси билан чиқди. Улар маошларидан 2,5 минг сўмни болалар фондига ўтказдилар.

✦ СУРАТДА: Идрис Саитов.

Саховат

ҲАР ОЙДА ЎН СЎМДАН

Бир куни Тоҳир деган амакиси Идрисга машина калитини бериб ўт олдиргани, кейин 200 метрга уни бошқариб борганини сираям унутмайди.

— Ўша куни ўзимни қўйишга жой тополмай қолдим, — дейди Идрис бундан 16—17 йил илгариги унутилмас кунни эслаб.— Ўша дамда мендан бахтли одам йўқдай эди дунёда.

Ҳа, шу кундан бошлаб Идрис ҳаётини машинасиз тасаввур этолмайдигандек туюлаверди. Отаси Зулқарнай ака билан онаси Сония опалар фарзандларининг хаёлларини болаларча шўхликка йўйиб юришди.

— Бола мактабни битиргунча минг хил касбни танлайди, бир марта машина ҳайдаган билан шофёр бўлиб қолармиди,— деб ўйлашарди ота-оналар.

Бир кун нима ҳам бўлди-ю, Идрис уйга ўқдек отилиб кириб, «мен учувчи бўламан», деди.

Ота-онаси мийиғида кулиб қўя қолишди.

— Бир касбнинг бошини маҳкам ушлаб олмагунингча ҳали кўп жойга ишга кириб чиқасан, майли болам, қаерда бўлсанг ҳам, қайси касбни танласанг ҳам тинч, ҳалол яша. Эл хизматида бўлсанг бас,— деди ота.

Мактабни битириш арафасида Идрис ким бўлсам экан; учувчими ёки шофер деган масала кўндаланг турарди. Мактаб бошланғич ҳарбий таълим ўқитувчисининг маслаҳати билан Идрис Саитов ҳужжатларини Воронеж областидаги олий ҳарбий авиация билим юртига топширди. Жисмоний бақувват, фикрлаш доираси кенг бўлган ўзбекистонлик йигит имтиҳонлардан муваффақиятли ўтди. Орадан икки-уч йил ўтгач, Саитовнинг саломатлиги ёмонлашди. Энди у учувчи бўла олмасди. Идрис Тошкентга қайтишга мажбур бўлди.

Идрис Тошкент экскаватор заводининг кекса ишчиси — отаси билан фахрланади. Отасининг гапи билан ўғли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасига ишга кирди. У ерда икки йил ишлагач, ёшликдаги орзуси уни ўз домига тортаверарди. У пойтахтдаги 2-маршрутли таксилар АТПсида ҳайдовчилик курсини тугатди. Етти йилдирки, у шу автокорхонада ишлаб аҳолининг узоғини яқин қилиб келмоқда.

— Ойлик планларини мунтазам ошириб бажаради, интизомли ҳайдовчиларимиздан,— дейди АТП директори Равшан Файзуллаев.— У ибратли ташаббус билан чиқди: ҳар ойда маошидан 10 сўмини тинчлик фондига ўтказишга қарор қилди.

Тўрт йил бурун бошлаган бу ҳайрли ишга туртки бўлган сабабни ундан сўраймиз.

— Ҳарбий билим юртида ўқиб юрганимда техникага кетаётган харажатлардан, қолаверса, ҳарбий мудофаадан оз бўлса-да хабар топгандим. Тошкентга қайтгач эса, тинчликни мустаҳкамлашга қандай ҳисса қўшишим мумкин деган ўй хаёлимдан кетмасди. Ниҳоят, АТПга ишга кирганимда ҳамкасбларимга маслаҳат солдим. Кўпчилик таклифимни маъқуллади.

1984 йилнинг кўкламида Идрисга янги машина беришди ва у шу заҳотиёқ 10 сўмдан тинчлик фондига пул ўтказишини сўраб ариза ёзди.

— Ҳар ойликдан оз бўлса-да, чегириб туриш оила бюджетига таъсир қилмайдими?

— Йўқ, унчалик эмас. Барча қатори ишлайман. Ойлигим ҳам эл қатори — 250 сўм атрофида. Хотиним Дилбар билан икки ўғилни вояга етказяпмиз. Оиламиз бюджетига заррача зарар келмайди.

«Ленин номли метро станцияси» бекати одамлар билан гавжум. Бекатга 19-маршрутда қатновчи 95—13 ТНЛ машинаси яқинлашди. Одамлар машинага жойлашиб олгач ҳайдовчи Идрис Саитов мамнунлик билан йўлида давом этди. Пассажирлар йўлкира ҳақини тўлагач, бепарвогина ўз хаёллари билан банд. Ҳайдовчи эса яна тинчлик ҳақида ўйлайди, ҳалол меҳнати билан тинчликни мустаҳкамлашга ҳисса қўшаётганидан хурсанд бўлиб қўяди.

ТИНЧЛИК ДАРСИ

Англиянинг Льюнс оролидаги Ренигидейл қишлоғи мактабининг ягона ўқувчиси — 7 ёшли қизча Фиона Маккейдир.

«ЗА РУБЕЖОМ» ҳафталигидан.

Катта умидисан кичик қишлоқнинг,
Сенинг кўзларингда уйғонади тонг.
Меҳри тошар сени кўрган булоқнинг,
Офтобни бошлайсан мактабинг томон.
Ўрганиб оласан алфавитни тез,
Т, и, н, ч, л, и, к, ҳарфларини
Таниб, ўртоқлашиб, сўнг ёзганинг кез
«Тинчлик» сўзи сенга очар бағрини.
Сен «тинчлик» сўзини ёзгин шудгорга,
Униб чиқсин буғдой билан бўйлашиб.
Қуруққа ёз, ҳўлга ёз, ёзгин сўнг қорга,
Буз сўзлар дарё-ла оқсин сўйлашиб.
Ерга ёз, осмонга ёз «тинчлик» сўзин,
«Тинчлик» сўзи — уруғ, сочсанг, кўкарар.
Тинчликнинг навкари олсин ер юзин,
Осмон қулаб тушса — майса кўтарар.
Ўқувчилик партанг — сен учун минбар,
Жавоб бер муаллим берган сўроққа:
«Нейтрон бомбаси қандай ясалар?»
«Нечта керак Ерни яксон қилмоққа?»
Жажжи кўзларингда катта хавотир,
Бу совуқ саволдан ҳолинг бўлар танг.
Дейсан: «Ер шикаста, яраси оғир,
«Бомба» сўзин олиб ташланг дарсликдан».
Барча ўқувчилар тинчликни ёқлаб,
Тенглик ва Эрк сари қилсалар юриш,
Ўқувчи кўпаяр, ёпилмас мактаб,
Тарих дарслигига битилмас уруш.

Тўра МИРЗО,

• АСРАЙЛИК, АРДОҚЛАЙЛИК •

Совет мамлакатининг душманлари Ватанимизга бостириб кирганида Иванлар оиласи Сибирда — Олтой ўлкасида яшашарди. Қўлига милтиқ олиб Колчак қўшинлари билан бўлган жангларда матонат кўрсатганлар қаторида йигирма икки ёшли Иван Курносов ҳам бор эди. Гражданлар уруши тугагандан сўнг у Ўзбекистонга — ҳозирги Ғалаба районидаги «Огонёк» совхозига кўчиб келди. Буни қарангки, унинг чекига немис-фашист газандалари билан жанг қилиш ҳам тушган экан. У 1941 йил ёзида урушга жўнаб кетди. Москва учун бўлган жангларда қатнашган И. Курносов 1945 йил ёзида Берлиндан ғалаба билан қайтди.

Иван Курносовнинг ўғли Улуғ Ватан уруши инвалиди Николай ҳам Ватан ҳимоясига кўнгиллилардан бўлиб отланганлардан бири:

— Ўшанда 16—17 ёшли ўспирин эдим. Гапнинг очиғини айтсам, урушга боришни жуда-жуда истардим. Бир неча марта ҳарбий комиссариатдагилар ҳали ёшинг етмайди, деб қайтариб юборишди. Ниҳоят, ёшим етиб 1944 йил 4 январь куни мени хизматга олишди. Биз Самарқанд шаҳрида ҳарбий тайёргарликдан ўтганимиздан сўнг Белоруссия фронтида жангга кирдик. Мен алоқачи эдим. Сим узилган пайтларда полклар ўртасидаги масофадан югуриб бориб, югуриб келишимга кўп маротаба тўғри келган. Ҳали-ҳали ёдимда. 1944 йилнинг 3 сентябрь куни эди. Полецк районида бораётган катта жангда кўкрагимга снаряд парчаси тегди. Оёғим ҳам қаттиқ яраланди. Биласизми, ана ўшанда урушнинг нақадар аянчли эканлигини чуқур ҳис қилдим. Ўрнимдан туролмаётганимда ўсган қишлоғим, ҳали ёшсан-ку, болам деб йиғлаб қолган онамнинг ёш тўла кўзлари хаёлимдан кетмасди.

Беш ой дала госпиталида даволаниб чиққан Николайни фронтга эмас, аксинча, фронт орқасига,— қишлоғига қайтаришди. У совхозга келиб қўлидан нимаики иш келса, ҳаммасини — бригадирлик, ҳисобчилик ва аравакашлик қилди.

— Сиз йўлда кўрган узумзор, олмазор, шафтолизор боғларни 1946 йилдан бошлаб ташкил қила бошлаганмиз. Тинчлик бўлсин экан. Мана шу сингари боғ-роғлар, қарағай ўрмонлари урушда бомба снарядлари портлашидан кулга айланди. Қанча-қанча қуролдош дўстларим кўз ўнгимда ҳалок бўлди,— дейди хўрсиниб у.

Совхоз раҳбарлари уруш қатнашчилари ва урушда ҳалок бўлган оилалар аҳволидан тез-тез хабар олиб туришади. Шу ўринда совхознинг маданий ишлар бўйича директор ўринбосари Анвар Исроилов олиб бораётган ишлардан, айниқса, хўжалик аҳли мамнун. Унинг ташаббуси билан ветеранлар ва ёшларнинг қизиқарли учрашувлари ўтказиб турилибди.

Мен совхозда бўлганимда, 1979—1981 йилларда ўз йигитлик бурчини Афғонистон Республикасида ўтаб қайтган, ҳозирги кунда 2-бўлимнинг 6-бригадаси етакчиси Муҳаммад Эминов билан ҳам суҳбатлашдим. Гапнинг очиғи, у ўзи ҳақида деярли гапирмади.

Оққўрғонлик дўсти Шермат Дўстматовнинг босмачилар билан бўлган жангда ҳалок бўлганлигини, украиналик Саша Зиненконинг эса яраланганини эслаганида кўзларидан беихтиёр ёш қалқди. Дарвоқе, Муҳаммад ўзи ҳақида сўзламаган бўлса-да, унинг ҳамқишлоқлари Муҳаммаднинг камтарлиги, камсуқумлиги, меҳнатсеварлиги ҳақида мамнуният билан гапиришди. У етакчилик қилаётган бригада аъзолари ўтган йили мева тайёрлаш планини 110 процентга бажаришган эди. Айни пайтда эса боғларда дарахтларни парваришлаш намунали олиб борилаётганлигининг гувоҳи бўлдик.

Муҳаммад турмуш ўртоғи Адолат билан икки фарзанди Салвар ва Софияни вояга етказишмоқда.

«Огонёк»лик Бахтиёр Мақсудов эса ҳавас қилгудек хизмат қилди. Буни қарангки, у душман тўдалари устига парашютдан сакраётганида бир оёғи мина устига тушиб қолди. Қаттиқ портлаш... Темир парчалари унинг бир оёғини узиб кетди... Оғир дамларда ҳам у руҳини туширмади. Ҳозир Б. Мақсудов III группа инвалиди бўлишига қарамай, клуб мудири бўлиб ишлаяпти. Хўжалик меҳнаткашларининг ишдан сўнг мароқли ҳордиқ чиқаришлари учун қўлидан келганича ҳаракат қилади. Бўлим ишчиси Ислом Илёсовнинг эса кўкрагида порлаб турган «Қизил Юлдуз» ордени афғон халқининг озодлиги учун бўлган жанглардаги мардонавор, ҳалол хизматидан нишона...

Айтмоқчи, «Огонёк» совхозида 26 миллат вакиллари яшаб, меҳнат қилишади. Бу интернационал коллектив аъзолари бир-бири билан аҳил-иноқ. Шу туфайли совхозда мева, сабзавот, узум тайёрлаш планлари ошиғи билан бажариб келинмоқда. Барча совет кишилари қатори бу хўжалик меҳнаткашлари ҳам Ватанимиз қудратини тиклаш, тинчликни ҳимоя қилиш йўлида астойдил тер тўкишмоқда. Яқинда совхоз ишчи-хизматчиларининг бир группаси ўзлари ишлаб топган иш ҳақларининг бир қисмини тинчлик фондига ўтказишга аҳд қилдилар. Бу ҳайрли ишга совхознинг барча меҳнаткашлари қўшилишди. 1987 йилда ҳам совет тинчлик фондига огонёкликлар минг сўм ўтказишган эди.

Ғалаба байрами муносабати билан бўлган анъанавий йиғилишга хўжаликдаги барча уруш қатнашчилари ташриф буюришди. Ўша куни совхоз клуби одамлар билан гавжум бўлди. Уруш ветеранларига ўқувчилар гуллар тақдим этишди...

Касаба союз комитетининг раиси Анатолий Косенко бу йил совхоз марказида уруш қатнашчилари номини абадийлаштириш учун ёдгорлик ўрнатилишини айтди. Бу ишни тезлаштириш зарур. Чунки, юзга яқин уруш қатнашчисидан ҳозир 44 нафаригина ҳаёт.

...Автобус «Огонёк» совхозининг икки томони боғ ва токзорларга бурканган кўчаларидан ўтиб Тошкентга йўл олди.

Ям-яшил сўлим жойлар... Охири кўринмас олмазор, шафтолизор, узумзорларга қараган сайин кишининг дили қувонади. Кўнгли яйрайди. Ҳа, ҳаммаси тинчлик туфайли. Ҳаёлимдан совхозда яшаётган Улуғ Ватан уруши қатнашчиси Филипп Крей айтган гаплар ўтди.

— Витебск жанги. Ўғлим, ўзингиз бир тасаввур қилинг-а, бир тарафда олтин бошоқли буғдойзор — нон ёнаяпти. Иккинчи тарафда кули кўкка совурилаётган ўрмон. Ахир, бундай кўргиликка чидаб бўладими? Ватанга бўлган муҳаббатимиз, душманга бўлган нафратимиз туфайли биз Ғалаба қозондик. Тинчлик бизга жуда қимматга тушган, ўғлим. Буни асраш, ардоқлашимиз керак!»

Ушбу саҳифани «Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбирлари А. НОСИРОВА, Ж. НОСИРОВ, А. ҒУЛОМОВ, Н. ТЕМИРОВ, А. ЗУФАРОВЛАР тайёрлашган. Авторларнинг илтимосига кўра қалам ҳақи Совет Тинчлик фондига ўтказилади.

ТАБИАТ ВА ИНСОН

«Яшил патруллар»

РЕЖАЛАР ТУЗИБ ОЛИШДИ

ОБЛАСТИМИЗ мактабларида атроф муҳитни муҳофаза қилиш билан шуғулланувчи клублар тобора кўпайиб бормоқда. «Эремурус» шундай клубларнинг бири. Бу экологик клуб аъзолари ўз фаолиятларини йилдан-йилга кучайтириб бормоқдалар. Атроф муҳитни муҳофаза қилиш, яшил бойликни сақлашга қаратилган қатор рейдлар ташкил этишди. Уларда ўнлаб мактаб ўқувчилари қатнашдилар.

Яқинда шу клуб коллективининг ташаббуси билан Хўжакентдаги «Огонёк» пионер лагерида экологик клублар ва тўгаракларнинг область слёти бўлиб ўтди. Унда Тошкент, Ангрен, Бўка, Ғазалкент, Янгиобод, Пискент ва бошқа шаҳарлардан келган мактаб ўқувчилари қатнашдилар. Улар ўзаро тажриба алмашишди.

Айни вақтда слётда Ўзбекистоннинг Қизил китобини билиш, экологик маршрутни ўтиш юзасидан конкурслар ва бошқа шу каби қизиқарли баҳслар ташкил этилди. Энг муҳими, слёт қатнашчилари ўз куч-ғайратларини бирлаштириб, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўйича қилинадиган иш режаларини белгилаб олдилар. Биргаликдаги иш программаси тузилди. Эндиликда бу тўгараклар ва клублар шу программада белгиланган тадбирларни амалга оширишга киришмоқдалар.

М. МАҲМУДОВ.

СЎЛИМ ТОҒ МАНЗАРАСИ

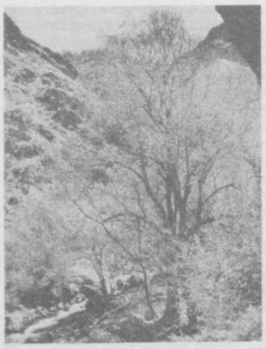

✦ БАҲОР ва ёзда Бўстонлиқнинг сўлим табиати янада тароватли бўлади.

НОЁБ ҚУШ

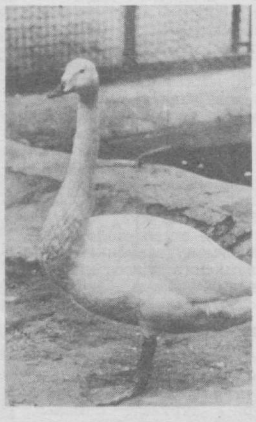

✦ ҚАР-ҚУР ОҚҚУШ.

Д. Аҳмедов фотолари.

СЕЛ СИРИ

ОБЛАСТИМИЗНИНГ асосий қисмини Ғарбий Тянь-Шань тоғ системасига қарашли Қурама, Чотқол, Писком, Угом, Қоржонтоғ, Кўксув каби тоғлар ва тоғолди адирлари эгаллайди. Бу ерлар фақатгина чорва учун яйлов бўлиб қолмасдан, балки қишлоқ хўжалиги экинлари ҳам экилмоқда, дам олиш зоналари, тоғ-кон саноати корхоналари, аҳоли пунктлари, шаҳарлар бунёд этилиб, янада ривожлантирилмоқда. Шунингдек бу территория пойтахт Тошкентнинг ва область шаҳарларининг ҳам «ўпкаси» бўлиб хизмат қилмоқда. Чунки бу тоғлар намликнинг улкан кондиционерларидир. Улардан сув йиғувчи областимизнинг икки кокили бўлмиш Чирчиқ ва Оҳангарон дарёларида сув омборлари, гидроэлектростанциялар қурилган. Улар экин майдонларини, шаҳарларни сув ва электр энергияси билан таъминламоқда.

Лекин, ушбу тоғларда тўсатдан бўладиган силжишлар, қулашлар, ўпирилишлар, сел тошқинлари каби табиий жараёнлар баъзан областимиз тинчлигини бузиб, экономикасига зарар келтирмоқда, айрим майдонларнинг ўзлаштирилишига тўсқинлик қилмоқда. Нафақат областимизда, балки республикамизнинг барча тоғли районларида ҳам бу каби табиий жараёнлар кенг тарқалганлигини май байрами кунлари Сурхондарё, Наманган, Қашқадарё областларидаги тоғ этакларига шаррос жала қуйиши туфайли содир бўлган сел оқибатларидан ҳам кўриш мумкин.

Ўтган йилнинг апрелида Оҳангарон дарёсидан ҳосил бўлган селнинг келтирган зарар ва ташвишлари кўпчиликнинг ёдида. Бу йил ҳам Ангрен ва Оҳангарон шаҳарлари оралиғини сел босди.

Хўш, областимиз тоғларида сел ҳосил бўлишига асосий сабаб нима? Аввало, сел келадиган энг актив мавсум апрел-май ойлари бўлса-да, июнь ва июль ойларидаги селлар ҳам анча хавфли бўлиб, катта фожиаларга олиб келиши мумкин. Бунга асосий сабаби ёз ойларида куннинг қаттиқ исиб кетиши натижасида баланд тоғлардаги қор ва музликларнинг тез эришидир. Емирилиши осон бўлган ва сийрак ўт-ўланлар билан қопланган тоғ жинсларига жала ёғинлари ҳамда тўсатдан эриган қорнинг таъсири туфайли тош парчаларининг ювилиб, сой ва дарёлардан шовқин-сурон кўтариб даҳшат билан оқиши селни ҳосил қилади. Камдан-кам ҳоллардагина тоғ кўлларининг табиий тўғонлари бузилиб кетиши туфайли сел ҳосил бўлади.

Демак, сел ҳосил бўлиши барча табиий ҳодисалар каби аниқ қонуниятлар асосида, яъни геологик, геоморфологик ва гидрологик иқлимий шароитнинг мукаммал бирлашуви туфайли содир бўлади. Лекин, сел ҳосил бўлиш жараёнининг кескинлашувига баъзан ўзимиз ҳам сабабчи бўлмоқдамиз. Бунга мисол қилиб тоғларнинг табиий шароитини илмий асосда батафсил ўрганмай туриб уни плансиз равишда ўзлаштириш оқибатларини кўрсатиш мумкин. Айниқса, тоғ ён бағрларидаги мевали ва мевасиз дов-дарахтларнинг аёвсиз кесиб ўтин қилиниши, мол подаларининг яйловларда плансиз боқилиши ҳақида ташвишланиб гапирилаётганлиги бежиз эмас.

Бундан ташқари ерга ишлов берилган вақтда тупроқ юза қатламининг бузилиши, тоғ ён бағирларида автомобиль ва темир йўллар қурилиши каби инженерлик ишлари ҳам тоғ жинсларини нурашга олиб келмоқда. Уларни ёғин сувлари ювиши натижасида эса сел ҳосил бўлмоқда.

Бу жараённинг олдини олиш учун тегишли чора ва тадбирларни кўриш керак. Айниқса, тоғ дарёларидан келаётган сел оқимига қарши кураш анча мураккаб эканлигини ўтган йили Оҳангарон дарёси мисолида кўрилди. Бу сел келадиган дарё ва сойлар ўзанига тўғон, қирғоқларига эса «сипай», «габион» каби селга қарши ғовлар қуришни тақозо этади.

Демак, селни табиий ҳодиса деб қўл қовуштириб турмасдан у зарар келтирадиган территорияларда селга қарши иншоотлар қуриш актуал масаладир. Шунинг учун ҳам областимизнинг тоғолди зоналаридаги аҳоли пунктларини, экин майдонларини ва саноат корхоналарини муҳофаза қилиш мақсадида селга қарши бир қатор иншоотлар қурилган. Бунга мисол қилиб Оҳангарон водийсидаги Ангрен кўмир разрезини ва аҳоли пунктларини ҳимоя қилиш мақсадида қурилган бешта селсақлагични кўрсатиш мумкин. Далварзин зонасидаги пахта майдонларини ҳимоя қилиш учун ҳам селга қарши йирик иншоотлар комплекси яратилган. Олмалиқ шаҳрининг тоғ олди зонасида селга қарши қуриладиган қатор иншоотлар лойиҳаси ишлаб чиқилди. Уларнинг айримлари қуриб битказилган бўлиб, ҳозирданоқ ўз самарасини бермоқда.

Сойлардан сел келишини билатуриб баъзи ташкилотлар бу масалага лоқайдлик билан юзаки қараши оқибатида кўриладиган зарар салмоғи баъзан ортмоқда. Масалан, Паркентсойнинг ўзанига Чанги қишлоғи олдида кичик бетон заводи қурилган эди. Оқибатда, бу бетон заводи 1987 йилда шу сойдан келган кучли сел зарбидан бутунлай бузилди. Плансиз қурилиш оқибатида давлатнинг катта маблағи беҳуда совурилди. Яхшиямки, ишчилар талофат кўришмади, чунки сел кечаси келган эди. Бундай хавфли жойларда хўжаликларнинг уйларини ва дала ҳовлиларини қуришнинг оқибати ҳам яхшиликка олиб келмаслиги ўтган йили Пискент районида содир бўлган Бўржар фожиасидан барчага маълум.

Умуман олганда областимизнинг сел хавфи бўлган районларида табиий офатга қарши барча чора-тадбирлар кўп йиллардан бери кўриб келинмоқда. Хавфли дарё ва сойларнинг, кўл ва сув омборларининг оби ҳаёт сарфи муттасил назорат қилинмоқда. Шундай бўлса-да, иложи борича тоғ-адирларимизни емирилишдан сақлаш учун барча зарур чораларни кўришимиз керак. Табиатни эъзозлаган ҳолда сел кучини сусайтириш, бундай табиий офатлардан муҳофаза қилиш ишларига эътиборни янада кучайтириш лозим.

Ш. ХЎЖАЕВ,
геология-минералогия фанлари кандидати.

И. ОТАЖОНОВ,
СССР география жамиятининг ҳақиқий аъзоси.

ҲАР ТЎҒРИДА

ШЕР ҲИД БИЛИШДА ИТДАН ЯХШИ

● ВЕНЕСУЭЛАнинг гиёҳвандларга қарши курашувчи хизмати ходимлари бунинг ҳақиқатлигига шубҳа қилмайдилар. Бироқ ҳозирча Каракас халқаро аэропортида, чегарадаги пропуск пунктларида асосан итлар «ишлаб», заҳризаққумни ҳидлаб топаётган бўлса ҳам яқин орада уларнинг монополияси тугайди. Венесуэла пойтахтида иккита ёш шер шу касбга ўргатилмоқда. Улар курсни «тугатгач» қора дори, нашаларни қидириб топишга киришади. Маълум бўлишича, итларнинг ҳид билиши инсонникига нисбатан минг баравар кучли бўлса, шернинг бурни итникидан ўн беш баравар ортиқ сезгир экан.

АВТОПОКРИШКАЛАР — ТАОМНОМАГА

● БАРЧА ривожланган мамлакатларда яроқсиз ҳолга келган автопокришкалар катта ташвиш туғдирмоқда. Уларни сақлаш учун жуда кўп майдон керак бўлади, утиллаштириш эса қимматга тушмоқда. Италиядаги фирмаларнинг бири бу муаммони ҳал қилгандай бўлмоқда. Фирма эски автопокришкаларни йўқ қилиш учун ҳашарот— Жанубий Америкада яшовчи гигант қуртдан фойдаланмоқда.

Анчагина йирик бўлган бу ҳашаротнинг кучли жағлари бор. Биология инженерлиги илмий-тадқиқот институтида (Болонья шаҳри) унинг ниҳоятда очкўз турини етиштирдилар. Ҳашарот эски покришкаларнинг резинаси ва кордини ейди, бироқ фақат симига тегмайди.

УЛАРГА ИШОНСА БЎЛАДИ

● ОЛМАОТА сейсмологлари ҳайвонлар ва паррандаларни... хизматга олдилар. Олимларга ер силкинишларини олдиндан билишда биология майдонидаги бўрсиқлар, илонлар, ҳатто зағизғонлар ёрдам бермоқда. Бу полигон Қозоғистон пойтахтининг яқинида ташкил этилди. Жониворлар ернинг «нафас олишини» тез билишлари аввалдан маълум. Уларнинг хатти-ҳаракати ер қимирлашлари бўлишидан дарак беришини кўрсатувчи юзлаб воқеалар кузатилган.

Сувни ифлос қилманг

• Бир мавзуда иккинчи марта •

ЎЗБЕКИСТОН ССР Давлат паррандачилик саноати комитетининг областимизда жойлашган корхоналарида ҳар йили кўплаб сув ишлатилади, бироқ уларда сув ресурсларини муҳофаза қилиш ва рационал фойдаланиш ишлари ҳамон талаб даражасида бўлмаяпти.

Оржоникидзе районидаги Ильич номли паррандачилик ишлаб чиқариш бирлашмасинида 700 мингга яқин товуқ боқилади. Йилига 120 миллион тухум ва 1200 тонна парҳез гўшти етиштирилади. Шунинг учун ҳам сув ресурсларини анча кўп ишлатади. У бир йилда 5 миллион куб метрдан ортиқ ҳажмини ташкил этади.

Паррандачилик фабрикаси ва унинг ёнидаги уй-жой посёлкасидан оқава сувлар биологик тозалаш иншоотларидан ўтиб, Зах каналига қуйилади. Оқава сувлар олдин хлор билан ишлов берилади, бу жараён устидан назорат йўлга қўйилган. Гўнг эса махсус жойларда қуритилиб, сўнгра ўғит сифатида ишлатилади.

Бироқ мавжуд биологик тозалаш иншоотлари талабга жавоб бермай қўйди. Эндиликда уларнинг қуввати камлик қилмоқда. Оқибатда Зах каналига оқаётган сувнинг ифлослик даражаси кўпинча нормадагидан ортиқча бўлмоқда. 1985 йилда оқава сувларни Чирчиқ шаҳар тозалаш иншоотларига етказиб бериш учун босимли коллектор қурилиши бошланган эди. У ҳамон тугагани йўқ.

Тошкент парранда гўшти етиштириш ишлаб чиқариш бирлашмаси раҳбарлари ҳам шундай муаммолар билан яқиндан шуғулланмаяптилар. Бу ерда асосан артезиан қудуқларидан олинган салкам 3 миллион куб метр сув ишлатилади. Насосларда контроль-ўлчов асбоблари йўқ. Шунинг учун ҳам сув сарфиёти ҳисобга олинмайди. Сув биологик тозалаш иншоотларидан ўтгач Қорасув каналига қуйилади. Бу иншоотларнинг лойиҳадаги қуввати 1 миллион куб метрдан ортиқроқдир. Лекин шунга қарамай бор-йўғи 800 минг куб метр оқава сувлар тозаланмоқда. Бунинг сабаби шундаки, 1985 йилда ишга туширилган тозалаш иншоотларидаги камчиликлар ҳамон бартараф этилгани йўқ. Масалан, сув тингичлардаги камераларнинг гидроизоляцияси йўқ, сув тозалайдиган аэроторларнинг монтажи тугалланмаган, лойқа тўпланадиган янги майдонлар қурилиши охирига етказилмаган. Оқибатда фабрикадан Қорасув каналига тушаётган оқава сувларнинг ифлослик даражаси нормадагидан ортиқ бўлмоқда.

Умуман, Тошкент областидаги барча паррандачилик корхоналарида сувдан фойдаланишда шунга ўхшаш аҳвол ҳукм сурмоқда. Фабрикалар раҳбарлари атроф муҳитни муҳофаза қилиш масалаларига ҳамон етарли эътибор бермаяптилар. Тозалаш иншоотлари ташландиқ ҳолга келиб қолган. Янгиларини қуриш эса жуда суст бормоқда. Шу мақсад учун ажратилган капитал маблағлар ўз вақтида ўзлаштирилмаяпти. Республика Давлат паррандачилик саноати комитети раҳбарлари бу муаммоларни ҳал қилиш юзасидан қачон амалий чоралар кўрадилар? Шуни билишни истардик.

Р. ИБРАГИМОВ,
Тошкент область сув ресурслари бошқармасининг жамоатчи инспектори.

• ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА •

Душанба

30 май

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Футбол шарҳи. 9.35 Ўзинг асра, мени, туморим. Бадиий фильм. 10.45 Янгиликлар. 10.55 Фильм-концерт. 16.00 Янгиликлар. 16.15 Ҳужжатли фильмлар. 17.05 Концерт. 17.45 Болалар—XXI аср ижодкорлари. Совет ва Америка мактаб ўқувчиларининг учрашуви. 18.30 Сибирь тупроғи. 2-кўрсатув. 19.00 Футбол шарҳи. 19.30 Фалсафий суҳбатлар. 20.30 Юбилей бўлмайди. А. А. Гончаровнинг ижодий портрети. 21.30 «Время». 22.05 А. А. Гончаровнинг ижодий портрети (давоми). 23.20 Дунё воқеалари. 23.30 Концерт.

МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 Оламда қўшиқ яшар. 9.45 Мардлик вертикаллари. 10.00 Итальян тили. 10.30 Режиссёр Борис Загряжский. «Компьютер ва Леонардо жумбоғи». 11.30 Болалар учун фильм. 12.40 Ҳаракат хавфсизлиги учун. 12.45 Ҳужжатли фильм. 13.15 АҚШ музейларидаги нодир живопись асарлари. 13.35 Янгиликлар. 13.45 Ҳужжатли фильм. 13.55 Жарлик. Бадиий фильм. 1- ва 2-сериялар. 18.35 Янгиликлар. 18.45 Концерт. 19.00 «Совет Иттифоқига хизмат қиламан!» 20.00 Концерт. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Реклама. 20.50 Ҳужжатли фильм. 21.00 Музикали киоск. 21.30 «Время». 22.05 Княгиня Ольга ҳақида қисса. Бадиий фильм. 1-серия. 23.10 Янгиликлар. 23.15 Болтиқ денгизи мамлакатлари дўстлик велопойгаси.

ЎзТВ

15.00 Уларни фақат афтидан танир эдилар. Бадиий фильм. 16.30 Абитуриент-88. 17.00 Светофор. 18.00 Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари X Халқаро Тошкент кинофестивалининг тантанали ёпилиши. 19.00 Болалар учун фильмлар. 19.35 Концерт. 20.00 Ахборот. 20.20 Телефильм. 20.30 Ахборот. 20.50 Партия комитети ва қайта қуриш. Жиззах шаҳар партия комитетининг иш тажрибасидан. 21.30 «Время». 22.05 Фестиваль учрашувлари.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 Телеальманах. 20.15 Қотил бунинг ўзи. Бадиий фильм. 21.30 ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ.

Сешанба

31 май

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Мультфильмлар. 9.45 Юбилей бўлмайди. А. А. Гончаровнинг ижодий портрети. Танаффус пайтида (10.45) — Янгиликлар. 16.00 Янгиликлар. 16.15 Ҳужжатли фильмлар. 17.00 Оренбург телевидениесининг программаси. 18.00 Иқтисодий билимлар асослари. 18.30 Бутунроссия ва халқаро конкурслар лауреати Вл. Терево чалади. 18.45 Сиз яратган боғ. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Мультфильмлар. 19.50 Танишинг: Бутуниттифоқ XIX партия конференциясининг делегатлари. 20.35 Концерт. 21.30 «Время». 22.30 Телетомошабин ҳамроҳи. 23.05 Дунё воқеалари. 23.15 Останкино концерт студиясида В. И. Ленин номли Совет болалар фонди правлениесининг раиси, ёзувчи А. А. Лиханов билан учрашув.

МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 Ф. Шуберт. 9.30 Киножурнал. 9.50 Француз тили. 10.20 Режиссёр Борис Загряжский. Одамлар ва атомлар ҳақида. 11.10 Болалар учун фильм. 12.15 Концерт. 12.45 Княгиня Ольга ҳақида қисса. Бадиий фильм. 1-серия. 13.50 Француз тили. 14.20 Янгиликлар. 14.30 Ҳужжатли фильмлар. 15.35 Поэзия. У. Уитмен. 18.25 Янгиликлар. 18.30 Ритмик гимнастика. 19.00 Адабий учрашувлар. Л. Леонов, Ю. Бондарев, Д. Банионис. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 «... 16 ёшгача ва ундан катталар». 21.30 «Время». 22.30 Княгиня Ольга ҳақида қисса. Бадиий фильм. 2-серия. 23.35 Янгиликлар. 23.40 Болтиқ денгизи мамлакатлари дўстлик велопойгаси. 23.55 Тонгги почта.

ЎзТВ

15.00 Митти қочоқ. Бадиий фильм. 16.20 Телефильм. 16.30 Абитуриент-88. 17.00 Кинопрограмма. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Ёшлик. 18.45 «Хотира». Турғун Пўлат. 19.30 Сиёсий ва иқтисодий билимлар — қайта қуриш ишига. 20.00 Ахборот. 20.20 Долзарб вазифа. 20.30 Ахборот. 20.50 Концерт. 21.30 «Время». 22.30 Гул байрами — нур байрами. Музикали программа. Танаффус пайтида — «Бугун оламда нима гап?»

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 Иванна. Бадиий фильм. 21.05 Кескин танқид остида. Ўзбекистон телевидениеси, Тошкент шаҳар халқ контроли комитети ва республика санитария-эпидемиология станцияларининг рейди. 21.30 ДУШАНБА КЎРСАТАДИ.

Чоршанба

1 июнь

БОЛАЛАРНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ХАЛҚАРО КУНИ

7.00 «120 минут». 9.05 Ҳужжатли фильм. 9.35 Композитор В. П. Соловьев-Седой. Хроникал-ҳужжатли фильм. 10.35 Ҳайвонот оламида. 11.35 ва 16.00 Янгиликлар. 16.15 Ҳужжатли фильмлар. 17.00 Танишайлик: Лэрри, Америка хонандаси Л. Лонг ижоди ҳақида. 17.45 Мактаб: келажакка бир назар. 19.15 Дунё воқеалари. 19.35 К. А. Савицкий. Пензада. 19.55 Шеърият лаҳзалари. 20.00 Болаларни ҳимоя қилиш Халқаро кунига. Останкино концерт студиясида таътил байрами. 21.30 «Время». 22.30 Буни эсламасдан бўлмайди, ўртоқ. Синовчи-учувчилик касби ҳақида. 23.30 Дунё воқеалари. 23.40 Киноконцерт.

МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 Концерт. 9.40 Ҳужжатли фильм. 10.00 Немис тили. 10.30 Режиссёр Борис Загряжский. Вальс билан учрашув. 11.15 Болалар учун фильм. 12.20 Немис тили. 12.50 Княгиня Ольга ҳақида қисса. Бадиий фильм. 2-серия. 13.55 Янгиликлар. 14.05 Ҳужжатли фильмлар. 14.55 Бағдодлик ўғри. Бадиий фильм. 1-серия. 16.00 Концерт. 18.25 Янгиликлар. 18.30 Концерт. 19.30 Бизнинг Пушкин. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Халқ куйлари. 21.00 Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 21.30 «Время». 22.30 Футбол. СССР — Польша. 23.15 Божхона. Бадиий фильм. 00.30 Болтиқ денгизи мамлакатлари дўстлик велопойгаси. 00.45 Янгиликлар.

ЎзТВ

15.00 Нуқта, нуқта, вергуль... Бадиий фильм. 16.20 Абитуриент-88. 16.50 Ғулғула. Телеспектакль. 1-қисм. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Оналар мактаби. 18.45 Объективда — қайта қуриш. 19.15 Ҳар доим бўлсин қуёш! 20.00 Ахборот. 20.15 Телефильм. 20.30 Ахборот. 20.50 Концерт. 21.30 «Время». 22.30 Қиммат бало. Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 Парвоздаги турна. Бадиий фильм. 21.00 ДОСААФ — мардлик майдони. 21.30 ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ.

Пайшанба

2 июнь

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Ҳужжатли фильмлар. 9.50 Фильм-концерт. 10.20 Янгиликлар. 10.30 Мактаб: келажакка бир назар. 16.00 Янгиликлар. 16.15 Қайта қуриш прожектори. 16.25 Ҳужжатли фильмлар. 17.15 Мультфильмлар. 17.35 «... 16 ёшгача ва ундан катталар». 18.20 Музикали хазина. Д. Шостакович. 19.10 Дунё воқеалари. 19.30 Концерт. 19.45 Сизлар билан маслаҳатлашиб... Бадиий фильм. 21.30 «Время». 22.30 Қайта қуриш прожектори. 22.40 Останкино концерт студиясида РСФСР халқ артисти В. Минин ҳамда Москва камер хори билан учрашув. 00.30 Дунё воқеалари.

МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 Фильм-балет. 10.00 Испан тили. 10.30 Режиссёр Борис Загряжский. Альтернатива. Синган гулдон. 11.40 Болалар учун фильм. 12.45 Испан тили. 13.15 Янгиликлар. 13.25 Ҳужжатли фильм. 13.55 Фильм-концерт. 14.25 Мультфильмлар. 14.55 Шўх қара. Бадиий фильм, 2-серия. 18.35 Янгиликлар. 18.45 Қишлоқ янгиликлари. 19.40 Сени севаман, ҳаёт. Фотоконкурс. 19.45 Концерт. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Киножурнал. 20.55 Реклама. 21.00 Ритмик гимнастика. 21.30 «Время». 22.30 Қайта қуриш прожектори. 22.40 Ҳужжатли фильм. 00.20 Янгиликлар. 00.25 Болтиқ денгизи мамлакатлари дўстлик велопойгаси.

ЎзТВ

15.00 Тўнғич. Бадиий фильм. 16.10 Абитуриент-88. 16.40 Ғулғула. Телеспектакль. 2-қисм. 18.00 Янгиликлар. 18.10 Хўжалик ҳисоби ва ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш йўлидан. 18.35 Мультфильм. 18.45 Социалистик қонунчилик ва демократия. 19.15 Ёшлик. 20.00 Ахборот. 20.15 Концерт. 20.30 Ахборот. 20.50 Концерт. 21.30 «Время». 22.30 Қайта қуриш прожектори. 22.40 Саид Аҳмад ҳикоялари асосида сатирик новеллалар. 23.35 Бугун оламда нима гап?

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 Пеппи — Узун пайпоқ. Бадиий фильм. 20.35 Телефильм. 20.50 Реклама. 21.00 Телефильм. 21.30 Время. 22.30 Душанба кўрсатади.

Жума

3 июнь

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Мультфильмлар. 9.35 Телевизион бадиий фильм. 10.20 Нурли тоғлар этагидаги уй. 10.40 Концерт. 10.55 Ҳужжатли фильм. 11.35, 16.00 Янгиликлар. 16.10 Қайта қуриш прожектори. 16.20 Ҳужжатли фильмлар. 17.05 Нега ва нима учун. 18.05 Концерт. 18.30 Новаторлар ва консерваторлар. 19.15 Дунё воқеалари. 19.35 Менга сўз беринг. 19.50 Концерт. 20.20 Ҳужжатли фильм. 21.30 «Время». 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Опам Люся. Бадиий фильм. 23.55 Нигоҳ. Тунги информацион-музикали программа.

МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 Концерт. 9.45 Инглиз тили. 10.15 Илмий-оммабоп фильм. 11.00 Концерт. 11.30 Болалар учун фильм. 12.35 Инглиз тили. 13.05 Янгиликлар. 13.15 Божхона. Бадиий фильм. 14.30 Ҳужжатли фильм. 15.00 Шўх қара. 3-серия. 18.35 Янгиликлар. 18.45 Концерт. 19.10 Ҳужжатли фильм. 19.30 Концерт. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар. 20.45 Сиз бунга қодирсиз. 21.30 «Время». 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Ҳужжатли фильмлар. 23.30 Болтиқ денгизи мамлакатлари дўстлик велопойгаси. 23.45 Янгиликлар. 23.50 Теннис.

ЎзТВ

15.00 Тоғдаги ғор сирлари. Бадиий фильм. 16.20 «Абитуриент-88». 16.50 Ғулғула. Телеспектакль. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Мультфильм. 18.25 Инсон болаликдан бошланади. 19.00 Агросаноат: тажриба ва муаммолар. 19.30 Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. 20.00 «Ахборот». 20.15 Комсомол прожектори. 20.30 «Ахборот». 20.50 Музикали программа. 21.30 «Время» 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Сузиш бўйича халқаро мусобақалар. 22.45 Қариялар учун эрмак. Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.30 «Пеппи — Узун пайпоқ». Бадиий фильм. 2-серия. 20.35 Телефильм. 20.45 Беш йиллик: ишлар ва одамлар. 21.30 ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ.

Шанба

4 июнь

7.00 «120 минут». 9.05 Концерт. 9.30 «АБВГДейка». 10.00 Ҳужжатли фильм. 10.15 Чашмалар. 10.50 СССР Ички ишлар министрлиги ходимлари асарларининг Бутуниттифоқ бадиий кўргазмаси. 11.15 СССРда Ҳиндистон фестивали. 11.30 Шахсий манфаатдорлик. Бадиий фильм, 1-серия. 13.40 Дунё воқеалари. 14.00 Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. 15.30 Мультфильм. 15.40 Тележурнал. 16.10 Йиллар, авлодлар, қўшиқлар. 16.55 Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 17.25 Ҳайвонот оламида. 18.25 Концерт. 19.50 Олмос дарахт. бадиий фильм. 21.30 «Время». 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Солдатлар куйлаганда.

МТ II

8.30 Эрталабки гимнастика. 8.45 Здоровье программасининг кинозали. 9.35 Телевизион театр абонементи. 10.25 Қайта қуриш ва ҳуқуқ. 10.50 Фан: назария, тажриба, практика. 11.20 Тарих саҳифалари. 11.55 Умринг боқий бўлсин, Ер». 13.00 Рус маданияти ҳақида суҳбат. 13.35 Мўъжизасиз мўъжизалар. 14.35 Ҳужжатли фильмлар. 15.30 Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг. Информацион — музикали программа. (такрорий). 17.05 Ҳужжатли фильм. 18.05 Бешинчи «Б» да ўқийдиган шумтака. Бадиий фильм. 19.30 Ҳаракат хавфсизлиги учун. 19.35 Телевизион музикали абонемент. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Болтиқ денгизи мамлакатлари дўстлик велопойгаси. 21.00 Теннис. 21.30 «Время» 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Борис Годунов. Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар (23.25) Янгиликлар.

ЎзТВ

8.00 «Ассалому алайкум». Информацион музикали программа. 9.30 Ҳужжатли фильмлар. 10.00 Кинокўрсатув. 10.50 Ота-оналар учун анкета. Телеспектакль. 12.20 Нафосат. 13.30 Ҳаракат хавфсизлиги учун. 14.10 Ижод саҳифалари. 14,40 Дала, ҳовли юмушлари. 15.10 Концерт. 15.35 Биз қандай дам оламиз? 17.40 Мактаб ўқувчилари учун. 18.25 Биз интернационалистлармиз. 19.30 Экология ва экономика. 20.00 «Ахборот». 20.20 Телефильм. 20.30 «Ахборот». 20.50 Цирк! Цирк! Цирк! 21.30 «Время». 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Тележурнал. 23.17 Сузиш бўйича халқаро мусобақалар.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

18.00 ДУШАНБА КЎРСАТАДИ.

Якшанба

5 июнь

МЕЛИОРАТОРЛАР КУНИ

8.30 Янгиликлар. 8.45 Ритмик гимнастика. 9.30 Ҳужжатли фильм. 9.50 Спортлото тиражи. 10.00 Будильник. 10.30 Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 11.30 Тонгги почта. Музикали программа. 12.00 Саёҳатчилар клуби. 13.00 Музикали киоск. 13.30 Қишлоқ янгиликлари. 14.30 Здоровье. 15.15 Ералаш болалар ҳажвий киножурнали. 15.35 Ҳужжатли фильм. 16.30 Концерт. 17.30 Киноафиша. 18.30 Халқаро панорама. 19.15 Мультфильм. 20.00 Қувноқмиз, бахтлимиз, истеъдодлимиз. Бадиий фильм. 21.30 «Время». 22.05 Концерт. 23.45 Янгиликлар.

МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг. 8.45 Илмий-оммабоп фильм. 9.10 Пушкин поэзияси оламида. 11.00 Телевизион фильм. 12.00 Саёҳатчилар клуби. 13.00 Рус маданияти сарчашмаларида. 14.40 Мультфильмлар. 15.15 Мамлакат театрлари намойиш этади. 17.25 Болтиқ денгизи мамлакатлари дўстлик велопойгаси. 17.40 Қўғирчоқ театри олами. 18.30 Телевизион музикали абонемент. 19.30 От спорти. 20.00 Ҳужжатли фильм. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин кичкинтойлар. 20.45 Академик эшкак эшиш. 21.30 «Время». 22.05 Телевизион бадиий фильм. 23.35 Теннис. 00.20 Янгиликлар.

ЎзТВ

8.30 «Ассалому алайкум». Информацион-музикали программа. 10.00 Телефильм. 10.30 Концерт. 10.50 Ёшлик студияси кўрсатади. 11.40 Ўзбекистоннинг туристик маршрутларида. 12.10 Телевизион миниатюралар театри. 13.20 Мураббийлар билан учрашув. 14.00 Концерт. 14.40 Актёрлар ва роллар. 15.40 Реклама. 18.00 Мактаб ўқувчилари учун. 18.30 Бугун — Жаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш куни. 20.00 «Ахборот». 20.20 Телефильм. 20.30 «Ахборот». 20.50 Концерт. 21.30 «Время». 22.05 Жаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш кунига. 22.25 Автомобилдан сақланинг. Кинокомедия.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

18.05 ДУШАНБА КЎРСАТАДИ.

• ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА •

ФЕСТИВАЛЬ СОВРИНЛАРИ

МУКОФОТЛАР ЭГАСИНИ КУТМОҚДА

БУ ГАЛГИ халқаро Тошкент кинофестивалининг муҳим жиҳатидан бири — у энди конкурсли ижодий кўрикка айланганлигидадир.

Фестиваль совринларининг энг яхши эскизларини яратиш бўйича ўтказилган ижодий мусобақада республикамизнинг 20 нафардан зиёд рассомлари фаол иштирок этдилар. Мазкур конкурс ғолибларининг эскизлари асосида совринларни тайёрлашда Тошкент заргарлик, «Миконд» заводлари ва «Средазкварцсамоцвети» ишлаб чиқариш бирлашмалари коллективлари самарали меҳнат қилдилар.

Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари X халқаро Тошкент кинофестивалининг бош соврини — «Олтин Семурғ» рассом Юрий Кученков эскизи асосида яратилди.

Конкурс жюрисининг қарори билан «Эркак ролининг энг яхши ижроси учун» «Олтин арча» соврини топширилади. У ваза шаклида ишланган бўлиб, арча шохларига кичик ярим қимматбаҳо тошлар қадалган. Рассом Алексей Шаповалов яратган бу совринда тасвирланган абадий ям-яшил дарахт — ҳаёт ва бардошлилик рамзидир.

Аёл ролининг энг яхши ижроси учун бериладиган «Олтин лола» соврини эса рассом Наталья Павлова эскизи бўйича тайёрланган.

«Кумуш Семурғ» мукофоти энг яхши дебют учун тақдим қилинади. Бу соврин эскизининг муаллифи — фестиваль бош рассоми Сергей Аванесовдир.

«Миллий анъаналарни сақлаб қолганлиги ва тараққий эттирганлиги учун» соврини эса рассом Михаил Трошин ва ҳайкалтарош Вячеслав Пихтеев эскизи асосида ишланган.

Булардан ташқари, СССР Кинематографчилар союзи, Осиё ва Африка мамлакатлари билан ҳамкорлик қилиш Совет комитети, Лотин Америкаси билан ҳамкорлик қилиш Совет комитети махсус мукофот ва дипломлар таъсис этишган. Фильм ишлашда кинотехникадан энг яхши фойдаланган санъаткор УНИАТЭКнинг халқаро конгресси мукофоти билан тақдирланади. Шунингдек, Ўзбекистон Композиторлар ва Журналистлар союзлари, Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа қилувчи Ўзбекистон жамияти, Осиё ва Африка мамлакатлари билан ҳамкорлик қилиш республика комитети ҳам ахборот тарзида намойиш қилинадиган энг яхши картиналар учун соврин ва дипломлар таъсис этишган.

Бу мукофотларни кимлар қўлга киритади? Ҳаммани қизиқтираётган бу саволга биз фестиваль ниҳоясида жавоб оламиз.

СУРАТЛАРДА: X халқаро Тошкент кинофестивалининг совринлари.

Л. Глауберзон фотолари.

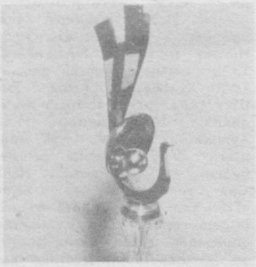

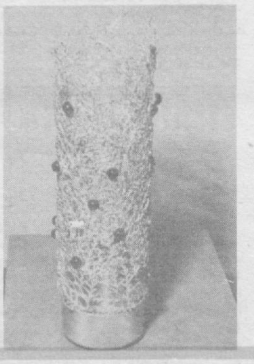

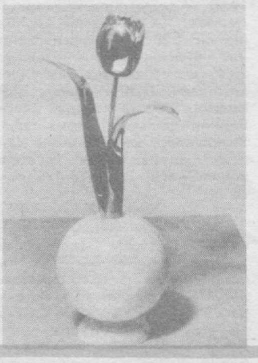

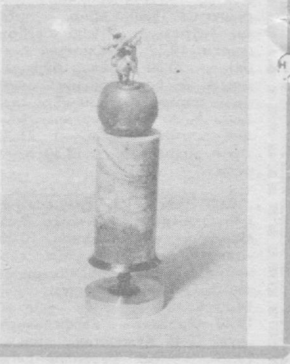

● ХАЛҚАРО Тошкент кинофестивалининг қатнашчилари ва меҳмонлари кўп сонли санъат ихлосмандлари билан бўлаётган ижодий мулоқотлардан ҳам ғоят бой таассурот олишмоқда. Суратда: КХДРлик актриса Хон Ен Хи (чапда) тошкентлик қизлар даврасида.

С. Величкин, Ф. Қурбонбоев фотоси.

(ЎзТАГ).

СЎЗ — ФЕСТИВАЛЬ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

ҚУВОНЧИМ ЧЕКСИЗ

Элизабет АГИЛАР, киноактриса, (Мексика).

— УЧ ҚИТЪА кино санъати усталарининг ўнинчи халқаро Тошкент кинофестивалида иштирок этаётганимдан беҳад мамнунман. Назаримда, бу улкан санъат байрамининг ҳар бир куни жаҳоннинг турли бурчакларидан келган меҳмонларга олам-олам қувонч бахш этмоқда. Серқуёш республикангиз пойтахтининг диққатга сазовор жойлари билан танишиш, меҳмондўст ва самимий кишилар даврасида бўлишдан бизлар чексиз ҳаяжондамиз.

Мексикада кино санъатини жуда ҳам қадрлашади. Мамлакатимизда ҳар йили ўртача 60 та картина суратга олинади. Булардан ташқари экранларимизда чет эл фильмлари жумладан, Совет Иттифоқида суратга олинган картиналар ҳам намойиш қилинади. Кейинги пайтларда кўрсатилган «Чучело», «Агония», «Курьер», ва «Тавба-тазарру» сингари совет фильмлари томошабинларнинг меҳр-муҳаббатига сазовор бўлди.

● ОСИЁ, АФРИКА ва Лотин Америкаси мамлакатларининг X халқаро Тошкент кинофестивалини матбуотда кенг ва ҳозиржавоблик билан ёритиш учун 350 дан зиёд чет эл ва совет журналистлари санъат байрамида иштирок этишяпти.

Суратда: Ўзбекистон телевидениеси Кино кўрсатувлари бош редакцияси редактори Тоҳир Дўстмуҳаммедов ҳинд актрисаси Зинат Амандан интервью олмоқда.

А. Якубов фотоси.

● Конкурс фильмлари

«СЕНИНГ ОҒАНГ — МЕНИНГ ОҒАМ»

● ТУРКМАНИСТОНЛИК кинематографчилар Тошкент киноанжуманларининг доимий иштирокчиларидир. Бу сафар «Туркманфильм» киностудияси **«Сенинг оғанг — менинг оғам»** фильми билан қатнашаяпти.

Улуғ Ватан уруши йиллари Туркманистонга немис-фашистлари ишғол қилган территориядан минг-минглаб одамлар эвакуация қилинган эди. Фильм қаҳрамонлари — ёшгина аёл Зина, ленинградлик ўсмир қиз Надя ва паровоз машинисти Андрей темирйўл разъездларидан бирида учрашадилар. Бу ерларда ҳам олис урушнинг совуқ нафаси сезилиб туради, кун сайин янги-янги эшелонлар келади. Андрей фронтга кетишга қанчалик ҳаракат қилса ҳам, унинг бу ердаги иши ниҳоятда муҳим эканлигини уқтиришади. Темирйўл станциясида у билан бирга Зина меҳнат қиларди. Унинг эри урушда бедарак йўқолган. Андрей бу меҳрибон ва оқила аёлни чин кўнгилдан севиб қолади. Зина ҳам Андрейга бефарқ қарай олмайди. Бироқ эрига садоқатини сақлаган аёл Андрей билан бўладиган тўйни сўнгги дақиқада рад этади. Севгилисининг бу хатти-ҳаракатидан ҳайратга тушган йигит жон аччиғида индамас ва ғалати қиз Надяга юрагини очади. У эса никоҳга розилик беради.

Тез кунларда Андрейнинг орзуси ушалади, уни фронтга жўнатишади. Бироқ душман билан жанг қилиш Андрейга насиб қилмайди. Ёқилғи юкланган эшелонни бошқариб кетаётганда душман бомбаси остида ҳалок бўлади...

Надянинг ҳовлисида ёру биродарлар, қўни-қўшнилар тўпланишади. Туркманларнинг одатига кўра марҳум хотирасига бағишлаб: «О, бизнинг оғамиз!» деган ғамгин хитоблар янграйди...

Фильм сценарийсини Евгений Митько ёзган. Картина режиссёри Муҳаммад Суюнхонов. Етакчи ролларни Иван Мартинов — (Андрей), Хоммат Муллика (Чори), Зинаида Матросова (Зина), Анна Лабанова (Надя) каби актёрлар ижро этишган.

Ф. МАҲМУДОВА.

Спорт

САФАРДА ИККИНЧИ ҒАЛАБА

✦ «ПАХТАКОР» футболчилари навбатдаги учрашувни Ворошиловград шаҳрида «Заря» командаси билан ўтказдилар. Тошкентликлар бу сафар 2:1 ҳисобида ғолиб келиб, сафарда иккинчи ғалабани қўлга киритишди. Майдон эгалари дарвозасига биринчи тўпни Барнаулнинг «Динамо» командасидан ўтган А. Михель киритди. Учрашув тугашига бир неча минут қолганда Марат Кабаев иккинчи тўп автори бўлди.

Шу турнинг қолган ўйинларида қуйидаги натижалар қайд этилди: ЦСКА — «Ротор» — 2:0, «Кузбасс» — СКА (Р) — 1:1, «Динамо» (Ст) — «Даугава» — 1:0, «Спартак»— СКА «Карпати» — 4:1, «Шинник» — «Кубань» — 1:0, «Таврия» — «Котайк» — 3:1, «Ростсельмаш» — «Помир» — 1:1, «Динамо» (Бт) — «Колос» — 0:1, «Гурия» — «Металлург» — 0:0.

МАРРА ЯҚИН

✦ ЎСМИРЛАР ўртасида республика иккинчи спорт ўйинлари ниҳоясига етмоқда. Программага киритилган 35 турнинг 31 тасига якун ясалди. Тошкентда бадминтон бўйича, Бекободда стендга отиш бўйича ўтказилган мусобақалар пойтахт вакиллари ғалабаси билан тугади.

Ниҳоясига етган турлар якунига кўра 1015 очко тўплаган Тошкент шаҳар командаси олдинда бормоқда. Пойтахт области спортчиларида 770, Фарғона области вакилларида 727 очко бор.

Редактор ўринбосари Р. УМАРОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ
(«Ташкентская правда»)
Орган Ташкентского обкома Коммунистической партии Узбекистана и областного Совета народных депутатов
Издается на узбекском языке
Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32
ТЕЛЕФОНЛАР: 33-40-48, 32-53-54 хатлар ва оммавий ишлар бўлими

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.
Р. — 16656. А. 1611. Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12